

PRAHA STOLETÁ (2)

K autorství některých pražských fasád období secese, moderny a kubismu

JAN E. SVOBODA

Tato druhá část navazuje na autorovu studii (SVOBODA, 2011),¹ která si spíše než počtu podlaží, okenních os, rizalitů všímá charakteristických prvků, a podle nich se snaží odlišit tvůrčí architekty od projektantů a stavitelů, kteří řešili (jak se tehdy říkalo „luštili“) půdorysné dispozice či konstrukce, nebo snad jen podnikali v oboru. Protože počet kvalitních architektů je omezený, ve všech obdobích jich bylo méně než stavitelů, je smyslem této studie vytipovat architekty známých i méně zvučných jmen, a tím i zmenšit počet potenciálních tvůrců architektury a vyloučit ty, kteří jimi nebyli. S lítostí je však třeba konstatovat i to, že s výměnou oken se často stírá autentický charakter fasád.

Klíčová slova — Belada – Brabec – Čapek – Čenský – Dufek – Engel – Fanta – Foehr – Hofman – Homoláč – Chytrý – Klatovský – Klenka – Kozák – secese – moderna – kubismus – architektura – Státní průmyslová škola – c.k. uměleckoprůmyslová škola – c.k. vysoká škola technická

Obr. 1. Praha 10-Vršovice, čp. 61, Kodaňská 43 a 45, Antonín Belada, 1911–1912 (foto P. Havlík, 2012).

Antonín Belada (1881–1936)

Bratr známého konstruktéra a stavitele Bohumila Belady, absolvent Státní průmyslové školy, který roku 1909 vytvořil návrh letenského průkopu (VALCHÁŘOVÁ 1997). Stavitelem získal roku 1911, od 1912 měl vlastní firmu. Již v roce 1907 se podílel se stavitelem Josefem Domkem na poněkud romantické přestavbě zámku Miramare Na Výsluní 6,² v letech 1908–1909 s tímž stavitelem spolupracoval na stavbě secesní školy V Olšínách.³ Roku 1910 navrhl již moderní objekt (původně hotel) na Nedvědově náměstí.⁴ Stavba ve stylu kotěrovské moderny má na konvexních plochách maloformátové kamenné obklady, kamennou římsu vyloženou nad první podlaží, drobné keramické prvky (čtverečky), strukturovanou omítku. Ještě v secesním stylu byla pojednána trojice činžovních domů z roku 1910 Na Maninách (fasády byly později poněkud pozměněny)⁵ a původní, neprovedený návrh na spolkový a obytný dům v Kodaňské ulici.⁶ Realizovaná stavba je však už představitelem čisté, bezozdobné moderny (obr. 1). Ovlivnění českým kubismem, zejména v detailu, se projevuje už od činžovní vily U Nesypky 19,⁷ která vznikla v období 1912–1914, ale nejradikálnějším Beladovým projevem tohoto stylu je činžovní dům s jehlancovými podhledy a kubistickou lunetovou římsou v Neklanově 2 z roku 1913 (obr. 2).⁸ Naproti tomu pozdně secesní řadový dům na Hořejším nábřeží 9 má kubistické pouze vstupní dveře.⁹ Poválečná rekonstrukce a nová fasáda staršího domu na Karlově náměstí byla provedena – v mezích možností adaptace – kubisticky (obr. 3).¹⁰

Ve Svatoslavově 11¹¹ vystavěl roku 1910 Hynek Sýkora činžovní dům s keramickými čtverečky rozloženými rovnoměrně po fasádě, jejíž část tvoří hrubě nahozená omítka. Roku 1912 Karel Hannauer vystavěl v Křesomyslově ulici moderní domy (obr. 4),¹² jejichž průčelí vykazují příbuznost s domem na Kodaňské. Konečně v Keplerově 4¹³ vystavěl Josef Domek v letech 1913–1915

Obr. 2. Praha 2-Vyšehrad, čp. 56, Neklanova 2, Antonín Belada, 1913, (foto P. Havlík, 2012).

1 K Staleté Praze 27, 2011/1, obr. 26, lze upřesnit, že architekti Jaroslav a Josef byli Mayerové, kdežto stavitelé, s nimiž častěji spolupracovali, se jmenovali Jan Majer a Josef Veselý.

2 Čp. 150, Na Výsluní 6, Černokostelecká 11, Praha 10-Strašnice.

3 Čp. 200, V Olšínách 67 a 69, Mrštíkova 36, Saratovská 1, Praha 10-Strašnice.

4 Čp. 100, Nedvědovo náměstí 1, Podolská 134, Praha 4-Podolí.

5 Čp. 1041–1043, Na Maninách 16, 18, a 20, Praha 7-Holešovice.

6 Čp. 61, Kodaňská 43 a 45, Praha 10-Vršovice, 1911–1912.

7 Čp. 1312, U Nesypky 19, Praha 5-Smíchov.

8 Čp. 56, Neklanova 2, Praha 2-Vyšehrad. Inspirován Josefem Chocholem, jehož tři vyšehradské domy (čp. 42, 47, 71 na Rašínově nábřeží) prováděla Beladova firma ve stejné době. Dům je dále pozoruhodný tím, že byl dokončen za 6 měsíců po vyhotovení projektu.

9 Čp. 486, Hořejší nábřeží 9, Praha 5-Smíchov.

10 Dům byl později zbořen a nahrazen Matouškovou funkcionalistickou novostavbou čp. 285, Karlovo náměstí 19, Odborů 7, Praha 2-Nové Město.

11 Čp. 524, Svatoslavova 11, Praha 4-Nusle.

12 Čp. 593 a čp. 594, Křesomyslova 12 a 14, Praha 4-Nusle.

13 Čp. 219, Keplerova 4, Praha 1-Hradčany.

Obr. 3. Praha 2-Nové Město, čp. 285, Karlovo náměstí 19, Odborů 7, Antonín Belada, 1921. Dům byl později zbořen a nahrazen Matouškovou funkcionalistickou novostavbou (uloženo archiv MČ Praha 2).

Obr. 4. Praha 4-Nusle, čp. 593 a čp. 594, Křesomyslova 12 a 14, stavitel Karel Hannauer, 1912 (foto P. Havlík, 2012).

Demartinův dům s jehlancovými podhledy arkýřů. Podle analogií v detailech není vyloučeno, že všechny právě uvedené stavby mohou patřit k Beladovým pracím.

Josef Bertl (1866–1955)

Po nedokončené Uměleckoprůmyslové škole ve Vídni absolvoval techniku v Praze (České vysoké učení technické), roku 1893 získal stavitelskou koncesi a pracoval u Otakara Materny, později u Václava Nekvasila (1895–1901). Stal se profesorem techniky v Brně a od 1905 v Praze, byl propagátorem prvních železobetonových konstrukcí (tržnice v Pardubicích), navrhoval lázeňské budovy v Poděbradech. Především byl však architektem holešovického měšťanského pivovaru v ulici U Průhonu 13 (do 1897)¹⁴ a Společenského pivovaru v Údolní 1,¹⁵ navržených v industriálně neorenesančním duchu. V letech 1899–1900 vznikla podle jeho návrhu neorenesanční kadetní škola v ulici Milady Horákové 135,¹⁶ v období 1900–1910 objekty vojenského zásobování v ulici Generála Píky.¹⁷ Již roku 1900 vybudoval vlastní vilu v Hradešínské 2 (obr. 5).¹⁸ S Antonínem Balšánkem navrhoval Občanskou záložnu na Vršovickém náměstí 8.¹⁹ Bertl častěji používá „lomených“

Obr. 5. Praha 10-Vinohrady, čp. 1098, Hradešínská 2, Josef Bertl, stavitel Jan Labuťka a František Leypold, 1900 (foto P. Havlík, 2012).

14 Čp. 800, U průhonu 13, Praha 7-Holešovice.

15 Čp. 212, Údolní 1, Praha 4-Braník, 1898–1900.

16 Čp. 221, Milady Horákové 135, Praha 6-Dejvice.

17 Čp. 229, Generála Píky 1, Praha 6-Dejvice.

18 Čp. 1098, Hradešínská 2, Praha 10-Vinohrady, stavitel Jan Labuťka a František Leypold, 1900.

19 Čp. 67, Vršovické náměstí 8, Praha 10-Vršovice, 1911–1912.

Obr. 6. Praha 8-Libeň, vila Svatava, čp. 831, Na Kozlovce 1, stavitel Emanuel Bambula, 1907 (foto J. Hájek, 2012).

Obr. 7. Praha 8-Karlín, čp. 540, Jirsíkova 4. Oldřich Brabec, 1913, přístavba 1929–1930 (foto P. Havlík, 2012).

frontonů, tj. trojúhelníkových s vodorovnými náběhy; byl také architektem vily v ulici Pod Kaštany 16, (1907, se schodišťovou věží),²⁰ později však radikálně přestavěné.

Podle stylových prvků není vyloučeno, že Bertl navrhoval i vinohradský měšťanský pivovar v Korumní,²¹ dále pravděpodobně i novější část smíchovského pivovaru z 90. let v ulici Svornosti²² i rozšíření pivovaru nuselského v Křesomyslově ulici.²³ Nelze vyloučit ani košířský pivovar Na Popelce 16,²⁴ případně i sousední neorenesanční vilu Na Popelce 18.²⁵ Stejná jména stavitelů jako u Bertlovy vlastní vily lze nalézt i pod plány o rok mladší vily Libuše v Hradešinské 14,²⁶ která má obdobné dřevěné prvky a „lámané“ frontony jako Bertlova vlastní vila. Proto není ani zde vyloučen Josef Bertl jako autor architektury. V Chodské 27²⁷ vystavěl Josef Filipovský roku 1898 činžovní dům podobného charakteru, v Trojanově 16²⁸ a v Dittrichově 4 a 6²⁹ vznikla 1903–1904 trojice nájemních domů s dřevěnými prvky ve štítech, jejichž plány signoval mistr zednický Josef Doležal. Karel Hübschmann postavil roku 1904 vilu Milady Horákové 106.³⁰ Není vyloučeno, že i tyto právě uvedené stavby Bertl navrhoval. V roce 1907 vznikla Na Kozlovce 1 u Pelc-Tyrolky vila Svatava (obr. 6);³¹ jako autora tohoto víceméně konzervativního projektu opět nelze vyloučit Josefa Bertla.

Oldřich Brabec (1875–?)

Od 1893 studoval na technice u Jana Kouly, Jiřího Pacolda a Josefa Schulze, teprve roku 1911 získal stavitelskou koncesi. Podepsal plány těchto převážně činžovních domů: v Křížíkově 78,³² s Bohumilem Štěrba vybudovali Národní 30,³³ dále navrhoval nájemní domy Jirsíkova 4 (obr. 7),³⁴ dvojici domů Bubenská (obr. 8 a, b),³⁵ Biskupský dvůr 4,³⁶ u Sokolovské³⁷ provedl přestavbu a novou fasádu 1919. Používá segmentové arkýře se značným vyložením (nebo polygonální); po válce ve 20. letech pokračuje ve stejném trendu a staví např. továrnu v Pobřežní 16,³⁸ dále provádí adaptace a nástavby klasicistních karlínských domů. Vlastní vilu Nad Kazankou 30³⁹ s pyramidálním tvarem vybudoval v letech 1929–1930.

Bohumil Štěrba⁴⁰ postavil roku 1905 řadový dům v Křížíkově 64⁴¹ a v roce 1909 tovární objekt v Šaldově 7.⁴² V obou případech není vyloučena Brabcova spolupráce, obdobně jako u budovy pro elektrárnu a lidové lázně Křížíkova 58.⁴³

Ladislav Čapek (1876–1954)

Byl absolventem Státní průmyslové školy a významným způsobem se podílel na pražských fasádách období pozdní secese, zejména vinohradských domů v Chopinově 24,⁴⁴ ale především Na Švihance 3⁴⁵ a Na Švihance 4.⁴⁶ V oblasti nové smíchovské zástavby, na Janáčkově nábře-

20 Čp. 279, Pod Kaštany 16, Praha 6-Bubeneč.

21 Čp. 810, Korumní 104, Praha 10-Vinohrady, stavitel Nekvasil, 1893–1895.

22 Čp. 853, 1250, Svornosti 15, Praha 5-Smíchov.

23 Čp. 10, Bělehradská 13b, Závišova 14, Praha 4-Nusle.

24 Čp. 2, Na Popelce 16, Praha 5-Košíře, asi 1910.

25 Čp. 1, Na Popelce 18, Praha 5-Košíře.

26 Čp. 1099, Hradešinská 14, Praha 10-Vinohrady.

27 Čp. 1032, Chodská 27, Praha 10-Vinohrady.

28 Čp. 343, Trojanova 16, Praha 2-Nové Město.

29 Čp. 346, 344, Dittrichova 4 a 6, Praha 2-Nové Město.

30 Čp. 229, Milady Horákové 106, Praha 6-Bubeneč.

31 Čp. 831, Na Kozlovce 1, Praha 8-Libeň.

32 Čp. 530, Křížíkova 78, Hybešova 13, Praha 8-Karlín, 1910–1911. Pozdně secesní fasáda s figurální sochařskou výzdobou, pravděpodobná spolupráce sochař Rákosník.

33 Čp. 59, Národní 30, Praha 1-Nové Město, 1911–1912. Spodní část až do druhého podlaží přestavěl František Zelenka 1938.

34 Čp. 540, Jirsíkova 4, Praha 8-Karlín, 1913, přístavba 1929–1930.

35 Čp. 419, 463, Praha 7-Holešovice, 1912, zbořeno při výstavbě stanice metra Vltavská.

36 Čp. 1149, Biskupský dvůr 4, Praha 2-Nové Město. Přestavba a nástavba 1914.

37 Čp. 129, Sokolovská 50, Praha 8-Karlín.

38 Čp. 18, Pobřežní 16, Praha 8-Karlín, 1928.

39 Čp. 230, Nad Kazankou 30, Trojská 96, Praha 7-Troja.

40 Eklektický, konzervativní architekt, ale pokrokový urbanista. Pravděpodobně se zasloužil o plán polohy nového Karlína s částečně otevřenými bloky.

41 Čp. 452, Křížíkova 64, Praha 8-Karlín. Na sochařsky pojednané fasádě je dodnes čitelný nápis „ateliér O. Rákosník“.

42 Čp. 187, Šaldova 7, Praha 8-Karlín.

43 Čp. 134, Křížíkova 58, Praha 8-Karlín. Asi z roku 1910, originální plány nejsou k dispozici; zbořeno.

44 Čp. 1493, Chopinova 24, Praha 2-Vinohrady, 1908.

45 Čp. 1475, Na Švihance 3, Praha 2-Vinohrady, 1908.

46 Čp. 1550, Na Švihance 4, Praha 2-Vinohrady, 1909. Spolupráce se sochařem Josefem Drahoňovským.

ží 7⁴⁷ byl architektem nárožního obytného paláce (sine 1910a, 57, 58; obr. 9). V roce 1910–1911 navrhoval domy v Bubenečské⁴⁸ a Doktora Zikmunda Wintra.⁴⁹ V asanační části Nového Města vystavěl dva nárožní nájemní domy v Podskalské 21 a 18.⁵⁰ Jeho tvorba se vyznačuje jednak úzkou spoluprací se sochaři, dále víceméně „malířskými“ fasádami v Bubenči. U Čapka se vyskytují jemně odstupňované konzoly, „textilní“ zábradlí, balkonová zábradlí kombinovaná z různých silných profilů. Po první světové válce se roku 1920 zúčastnil soutěže na obytný soubor Ořechovka; dále v roce 1921 navrhoval činžovní domy na Puškinově náměstí v Bubenči, např. číslo 11.⁵¹ Čapkovy práce z 20. a 30. let však nedosahují úrovně jeho secesních staveb.

Karel Hübschmann vystavěl roku 1908 s významnou sochařskou spoluprací nárožní dům U Akademie 1,⁵² Josef Kutina postavil roku 1909 Na Smetance 20⁵³ řadový dům s balkonovými zábradlími, která jsou pro Čapka typická. Roku 1910 stavitel František Temín vybudoval významný nárožní dům Finská 1 (obr. 10).⁵⁴ Na základě stylových prvků není vyloučeno, že se ve všech těchto případech na návrzích podílel architekt Ladislav Čapek.

Obr. 8. Praha 7-Holešovice, Bubenečská. Oldřich Brabec, 1912, zbořeno. **A)** čp. 419, plán fasády, **B)** čp. 463, plán jižního průčelí (uloženo archiv MČ Praha 7).

47 Čp. 86, Janáčkovo nábřeží 7, Pecháčkova 2, Praha 5-Smíchov.

48 Čp. 321, Bubenečská 33, dr. Zikmunda Wintra 4; čp. 322, Bubenečská 35, Praha 6-Bubeneč.

49 Čp. 362, Doktora Zikmunda Wintra 6, Praha 6-Bubeneč.

50 Čp. 1449, Podskalská 29, Trojická 4, 1912–1913 a čp. 1908, Podskalská 18, v roce 1914, oba Praha 2-Nové Město.

51 Čp. 584, Puškinovo náměstí 11, Raisova 12, 1921.

52 Čp. 283, U Akademie 1, Kamenická 53, Praha 6-Bubeneč.

53 Čp. 1544, Na Smetance 20, Praha 2-Vinohrady.

54 Čp. 582, Finská 1, Kodaňská 39, Praha 10-Vršovice, se zesílenou horní částí zábradlí a jemně odstupňovanými konzolami; dům má i „textilní“ zábradlí.

Obr. 9. Praha 5-Smíchov, čp. 86, Janáčkovo nábřeží 7, Pecháčkova 2, Ladislav Čapek, sochař Josef Drahoňovský, 1909 (foto P. Havlík, 2012).

Obr. 10. Praha 10-Vršovice, čp. 582, Finská 1, Kodaňská 39, stavitel František Temín, 1910 (foto P. Havlík, 2012).

Obr. 11. Praha 5-Smíchov, smíchovská tržnice, čp. 83, náměstí 14. října 15, Preslova 8, Matoušova 3, Alois Čenský, 1905–1908 (foto P. Havlík, 2012).

Alois Čenský (1868–1954)

Studoval architekturu na Vysokém učení technickém, byl učitelem na smíchovské průmyslové škole, později profesorem techniky. Dále byl dlouholetým redaktorem Architektonického obzoru a předsedou Skupiny architektů při spolku československých inženýrů. Roku 1895 navrhoval některé pavilony na Národopisné výstavě československé, s Karlem Hugem Kepkou v roce 1896–1897 malostranskou sokolovnu⁵⁵ a 1898 se zúčastnil soutěže na Měšťanskou besedu v Plzni. Roku 1900 vytvořil tři návrhy na okresní soud na Arbesově náměstí 4⁵⁶ (sine 1900a) a soutěžní návrh na smíchovský okresní dům. Roku 1903 vypracoval návrh vinohradského divadla (realizace 1905–1907). Roku 1905 stavěl dvojdom na nároží Šaldovy a Sokolovské,⁵⁷ Národní dům⁵⁸ a smíchovskou tržnici na náměstí 14. října (obr. 11).⁵⁹ Pro období kolem roku 1905 je pro něho charakteristický spíše geometrický konzolový motiv: málo vyložená, až zploštělá konzola, nebo

konzola, v jejímž středu je kulový vrchlík (soustředné kroužky v kladí). Vyskytuje se i motiv triglyfu se sníženou střední částí, někde s kroužky. Asi posledními realizovanými stavbami signovanými Aloisem Čenským jsou Myslíkův a Kohoutův dům Na Baště sv. Tomáše.⁶⁰ Ještě roku 1914 se s Františkem Roithem zúčastnil soutěže na divadlo v Brně, v období 1912–1925 se zabýval rekonstrukcí bývalého cisterciáckého konventu na Zbraslavi na Praze 5 a též zámku v Komořanech. Roku 1927 získal druhé místo v soutěži na přemostění nulselského údolí.

Jeho tehdejšímu secesnímu stylu odpovídají „wagnerovské“ domy Na Bělidle⁶¹ a Štefánikova 50 a 52 (obr. 12),⁶² dále pak stavby podepsané Karlem Horákem: Španělská 8,⁶³ Polská 10,⁶⁴ Římská 33,⁶⁵ Anny

Letenské 3.⁶⁶ Emil Pištěk vystavěl roku 1901 dům obdobného charakteru v Mánesově 47⁶⁷ a roku 1905 v Třebízského 3.⁶⁸ Dalšími stavbami přicházejícími v úvahu pro jeho autorství jsou Kořenského 11,⁶⁹ Zborovská 30⁷⁰ a Zenklova 27.⁷¹ U všech právě uvedených nájemních domů není

55 Čp. 609, U Lanové dráhy 3, čp. Praha 1-Malá Strana.

56 Čp. 70, Arbesovo náměstí 4, Praha 5-Smíchov.

57 Čp. 466, Šaldova 34; čp. 467, Sokolovská 114, Praha 8-Karlín.

58 Čp. 82, náměstí 14. října 16, Matoušova 1, Zborovská 7, Praha 5-Smíchov, 1906–1908.

59 Čp. 83, náměstí 14. října 15, Preslova 8, Matoušova 3, Praha 5-Smíchov, 1905–1908.

60 Čp. 225 Na Baště sv. Tomáše 1, Gogolova 2; čp. 232, Na Baště sv. Tomáše 3 Praha 1-Hradčany, 1910–1911.

61 Čp. 999 Na Bělidle 11; čp. 998, Na Bělidle 13; čp. 997, Na Bělidle 15, Praha 5-Smíchov, stavitel Antonín Šimek, 1899.

62 Čp. 78, 77, Štefánikova 50, 52, Praha 5-Smíchov, 1900.

63 Čp. 1155, Španělská 8, Mánesova 1, Praha 2-Vinohrady, 1902.

64 Čp. 1184, Polská 10, Blanická 34, Praha 2-Vinohrady, 1902.

65 Čp. 1222, Římská 33, Praha 2-Vinohrady, 1902–1903.

66 Čp. 1197, Anny Letenské 3, Praha 2-Vinohrady, 1902.

67 Čp. 1133, Mánesova 47, Budečská 43, Praha 2-Vinohrady.

68 Čp. 1372, Třebízského 3, Praha 2-Vinohrady.

69 Čp. 1038, Kořenského 11, Praha 5-Smíchov, asi 1902.

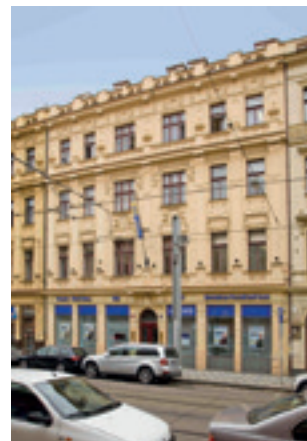
70 Čp. 1074, Zborovská 30, Pavla Švandy ze Semčic 5, Praha 5-Smíchov, stavěla firma Anton Möse, 1902–1903.

71 Čp. 576, Zenklova 27, Praha 8-Libeň, stavitel Alois Vavrouš, 1903.

na základě analogií Alois Čenský jako autor fasád vyloučen, podobně jako u budovy měšťanské školy v Kodaňské 12.⁷²

Alois Dlabač (1863–1930)

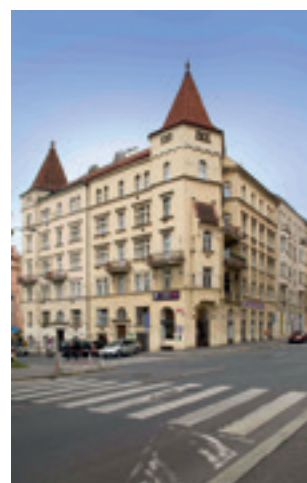
Jeden z konzervativních architektů Jubilejní výstavy Obchodní a živnostenské komory v roce 1908 (spolu s Antonínem Hrubým a Rudolfem Kříženeckým). Jeho tvorba je převážně historizující se secesními a folklórními prvky, často s „dlátkovými“ střechami; patří do ní nájemní domy ve staroměstské asanační oblasti v Pařížské ulici,⁷³ v Platněřské 13,⁷⁴ ve Valentinské 1 a 3 (obr. 13 a, b),⁷⁵ ve Valentinské 7⁷⁶ a na Václavském náměstí 10.⁷⁷ Další jeho domy, vystavěné Františkem Hodkem, jsou V Kolkovně 3⁷⁸ a Vratislavově 8.⁷⁹ Z řady Dlabačových historizujících až eklektických staveb se vymyká moderní antikizující stavba elektrárny na Štvanici.⁸⁰

Obr. 12. Praha 5-Smíchov, čp. 78, 77, Štefánikova 50, 52, 1900 (foto P. Havlík, 2012).

Obr. 13. Praha 1-Staré Město, Alois Dlabač, 1902. A) U Tří mečů, čp. 91, Valentinská 1, Platněřská 15. B) Čp. 92, U Tří Turků, Valentinská 3 (foto P. Havlík, 2012).

Stavitel František Hodek vybudoval v oblasti Vyšehradu a Nuslí řadu objektů: U Zlaté kotvy,⁸¹ Lumírova 1,⁸² U Knížete Přemysla (obr. 14),⁸³ U Pěvce Lumíra⁸⁴ a dále studentský útulek Vratislavova 10 (obr. 15 a, b).⁸⁵ U těchto budov není podle stylových prvků jako spoluautor vyloučen architekt Alois Dlabač. To platí i pro Hodkovu vilu Na Zlatnici⁸⁶ z roku 1910 s jezdeckým reliéfem sv. Václava a dům U Skramlíků v Truhlářské 5.⁸⁷

Obr. 14. Praha 2-Nusle, čp. 525, Lumírova 1, 1909 (foto P. Havlík, 2012).

72 Čp. 500, Kodaňská 12, Estonská 3, Praha 10-Vršovice asi 1906–1907.

73 Čp. 935, Pařížská 4, 1895–1897; čp. 120, Pařížská 12, Kostečná 1; čp. 119, Pařížská 14, Široká 18, Praha 1-Staré Město, 1901–1903. Čp. 126–130, Pařížská 18, 20, 22, 24, 26, Praha 1-Josefov, 1904–1906.

74 Čp. 90, U Bílé labutě, Platněřská 13, Praha 1-Staré Město, 1902–1903.

75 Čp. 91, U Tří mečů, Valentinská 1, Platněřská 15; čp. 92, U Tří Turků, Valentinská 3, Praha 1-Staré Město, 1902.

76 Čp. 58, U Valentina, Valentinská 7, Veleslavínova 5, Praha 1-Staré Město, spolupráce Adolf Liebscher, 1902.

77 Čp. 776, Všeobecná záložna, Václavské náměstí 10, spolupráce Ladislav Šaloun, Vilém Amort, 1900.

78 Čp. 921, V Kolkovně 3, Praha 1-Staré Město, 1903–1904.

79 Čp. 30, Vyšehradská záložna, Vratislavova 8, Praha 2-Vyšehrad, dnes modlitebna ČCH, 1908–1909.

80 Čp. 1340, Ostrov Štvanice, Praha 7-Holešovice, 1912–1913.

81 Čp. 67, 68, U Zlaté kotvy, Vratislavova 17, 19, Praha 2-Vyšehrad, 1904–1905.

82 Čp. 525, Lumírova 1, Praha 2-Nusle.

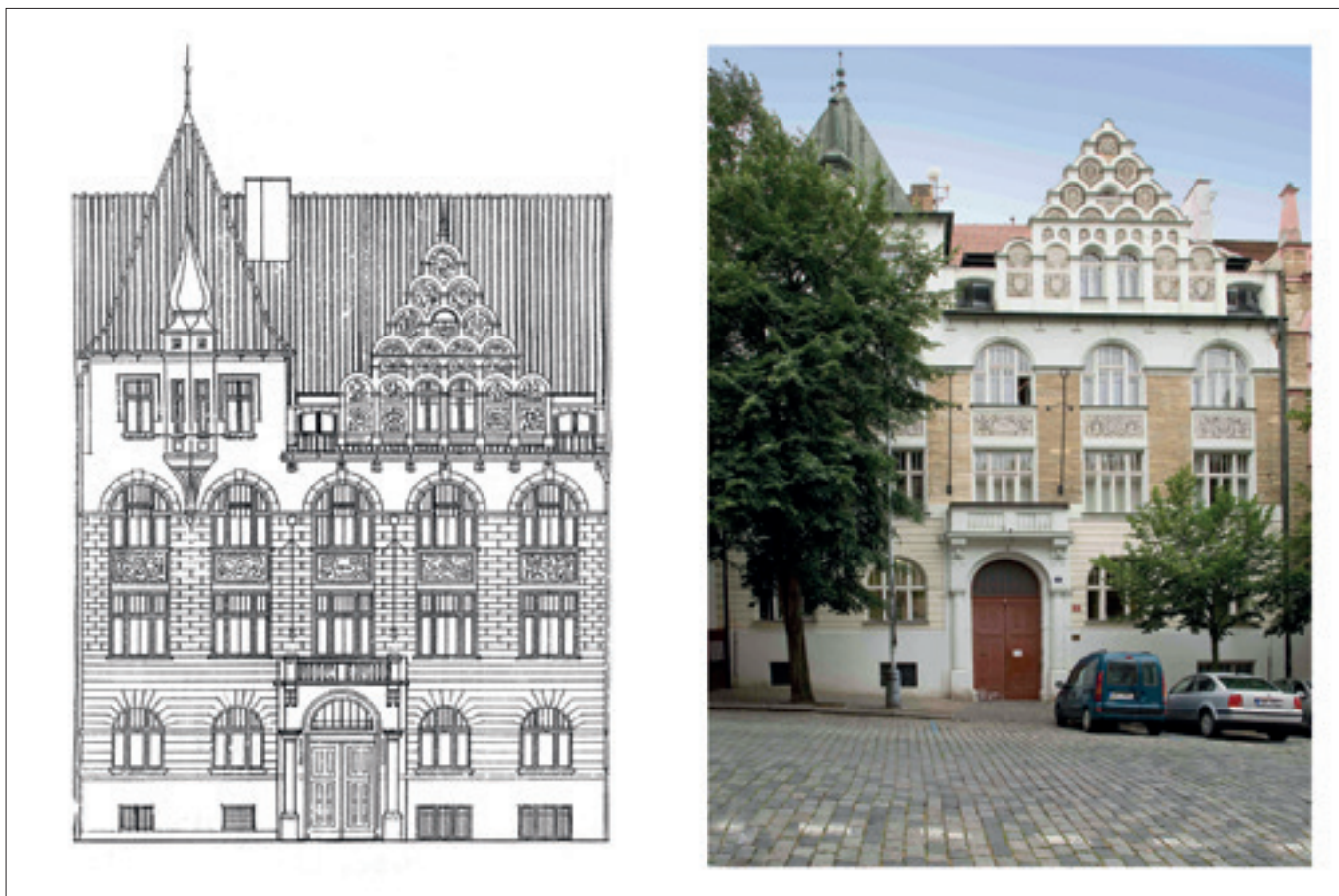
83 Čp. 526, U Knížete Přemysla, Lumírova 3, Slavojeva 1, Praha 2-Nusle.

84 Oba pro c.k. státní dráhy a s typickým zastřešením, 1909.

85 Čp. 29, Vratislavova 10, Praha 2-Vyšehrad, 1910.

86 Čp. 144, Na Zlatnici 8, Na Podkovce 17, Praha 4-Podolí.

87 Čp. 1109, U Skramlíků, Truhlářská 5, Praha 1-Nové Město, stavitel inženýr Otakar Materna 1900.

Obr. 15. Praha 2-Vyšehrad, studentský útulek, čp. 29, Vratislavova 10, stavitel František Hodek, 1910. **A)** Původní plán fasády (uloženo archiv MČ Praha 2). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

Emil Dufek (1877–?)

Absolvent Státní průmyslové školy, později profesor odborné sochařské a kamenické školy v Hořicích. Roku 1909 navrhl a realizoval spořitelnu v Milevsku. Na pražských Vinohradech v Nitranské 11⁸⁸ navrhoval roku 1907 pozdně secesní nárožní dům s plastikou jelena pro pana Jelena, na jehož fasádě jsou přetínající se hrotité obloučky, pásy z malých čtverců, ornament je „vyškrábaný“ (obr. 16). Později, po roce 1910, se v novém urbanistickém celku Smíchova staví podle

Obr. 16. Praha 3-Vinohrady, čp. 1459, Nitranská 11, Slezská 72, Emil Dufek, 1907 (foto P. Havlík, 2012).

Dufkových plánů tyto domy: nárožní palác na Janáčkově nábřeží 9 (SCHROLL 1911, tab. 11, 63b),⁸⁹ Lesnická 7 (obr. 17 a, b)⁹⁰ a Pecháčkova 4.⁹¹ Uvedené stavby s kvalitně provedenými dvoukřídlými vstupními dveřmi patří k publikované pozdně secesní tvorbě architekta Emila Dufka.

V letech 1904–1905 byly v Šimáčkově 24⁹² a Janovského 51 (obr. 18)⁹³ vybudovány dva činžovní domy s historickým reliéfem na

88 Čp. 1459, Nitranská 11, Slezská 72, Praha 2-Vinohrady. Původní, neprovedené plány podepsal Ferdinand Štěpánek, 1905.

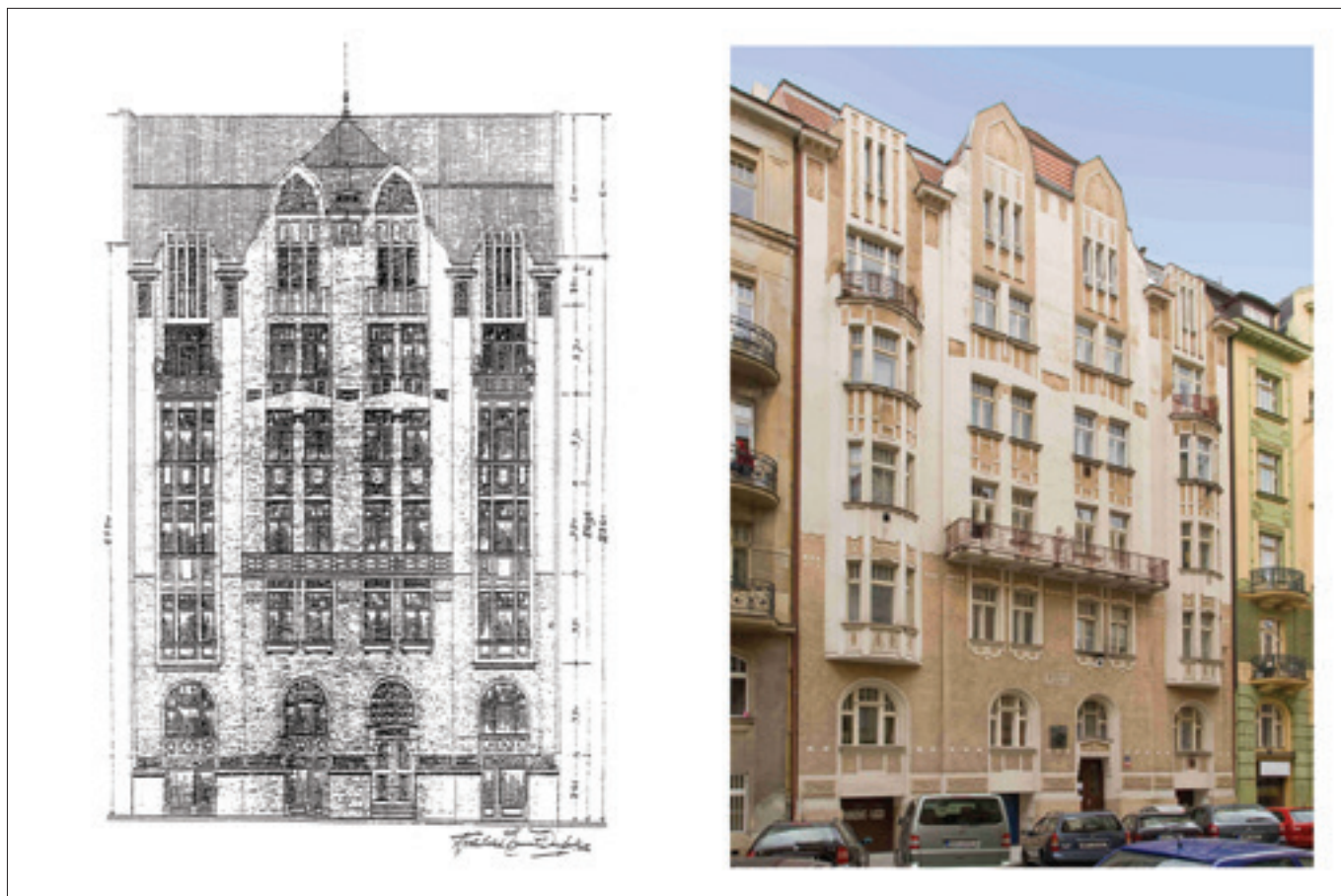
89 Čp. 84, Janáčkovo nábřeží 9, Lesnická 1, Praha 5-Smíchov. Spolupráce se sochařem Jindřichem Čapkem.

90 Čp. 1215, Lesnická 7, Praha 5-Smíchov, stavitel Adolf Pěkný.

91 Čp. 1242, Pecháčkova 4, Praha 5-Smíchov, stavitel Stanislav Vávra.

92 Čp. 911, Šimáčkova 24, Janovského 49, Praha 7-Holešovice.

93 Čp. 912, Janovského 51, Praha 7-Holešovice.

nároží a bustou pod arkýřem (Stavitel Ferdinand Štěpánek). Charakteristické jsou překřížené obloučky jako u Nitranské ulice (pozn. č. 88). Nelze proto vyloučit Dufkovo autorství obou fasád. V Podskalí v ulici Na Výtoni 8⁹⁴ vystavěl Ferdinand Štěpánek roku 1908–1909 nárožní dům s reliéfem sv. Václava a v Oldřichově 33⁹⁵ stojí řadový dům téhož stavitele z roku 1909. V Norské 2⁹⁶ postavil František Temín roku 1909–1910 dům s nárožní věží, dvěma štíty a zvláštní atikou. Jeho fasáda vyjadřuje vzpomínku na básníka Vítězslava Háška, podle něhož byla tato třída, která si kvalitou svých staveb příliš nezadá s Pařížskou, původně pojmenována. Také podle detailů – členění oken v horní části na malé čtverce – i podle způsobu provedení plánů není vyloučeno, že architekturu všech uvedených staveb navrhoval právě Emil Dufek.

Obr. 17. Praha 5-Smíchov, čp. 1215, Lesnická 7, Emil Dufek, stavitel Adolf Pěkný, 1910.

A) Původní plán fasády (uloženo archiv MČ Praha 5). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

Obr. 18. Praha 7-Holešovice, čp. 912, Janovského 51, stavitel Ferdinand Štěpánek, 1904–1905 (foto P. Havlík, 2012).

Hans Dvořák (Dwořak, Dvorzak, 1870–1920)

Absolvoval Státní průmyslovou školu ve Vídni, studoval na Akademii u prof. Hasenauera, později založil vlastní projekční kancelář ve Vídni. (Není zřejmé, zda mluvil česky). Jeho publikované

94 Čp. 2035, Na Výtoni 8, Praha 2-Nové Město.

95 Čp. 517, Oldřichova 33, Praha 2-Nusle.

96 Čp. 561, Norská 2, Kodaňská 33, Praha10-Vršovice.

Obr. 19. Wien VII, Seidengasse a Zieglergasse – sochaři Jung Russ, Karl Stürmer, Hans Dvořák (sine 1907, tab. 4, repro J. Hessová, 2012).

Obr. 20. Praha 5-Smíchov, čp. 1264, U Nikolajky 12, stavitel Antonín Šimek, 1911–1912 (foto P. Havlík, 2012).

stavby se uskutečnily ve Vídni (sine 1907; obr. 19).⁹⁷ Sochařská výzdoba je spíše „atletická“ než sestávající z atlantů. Jeho fasády se často vyznačují zdůrazněnými horizontálními a mohutnými krakorci arkýřů a vykazují velkou spřízněnost s pracemi, které po roce 1910 publikoval Antonín Šimek (1866–1946), mistr zednický, pozdější stavební rada a starosta Smíchova; některé Šimkovy domy mají též spirální a stylizovaný florální dekor.

Antonín Šimek signoval plány těchto pražských staveb: Na Březince 4,⁹⁸ Svornosti 10,⁹⁹ Lesnická 6,¹⁰⁰ Zborovská 10 (sine 1911c, tab. 52–54; sine 1917, 16)¹⁰¹ Veletržní 48,¹⁰² Jindřicha Plachty 27,¹⁰³ Na Plzeňce 2,¹⁰⁴ U Nikolajky 12 (obr. 20),¹⁰⁵ Grafická 14,¹⁰⁶ Lidická 37.¹⁰⁷ U uvedených Šimkových staveb není na základě analogie vyloučeno, že mohly vzniknout ve Dvořakově projekčním ateliéru. Tuto domněnku lze vztáhnout i na další formově příbuzné stavby, u nichž nebyl Šimkův podpis v archivu ověřen: U Mrázovky,¹⁰⁸ Zoubkova,¹⁰⁹ Nádražní 90.¹¹⁰

Antonín Engel (1879–1958)

Žák pražského Vysokého učení technického, později studoval na německé (u Josefa Zítka) a na vídeňské Akademii výtvarných umění (prof. Otto Wagner). Od roku 1909 samostatný architekt, učil na Státní průmyslové škole a později se stal profesorem na technice. V roce 1909 se zúčastnil soutěže na letenský průkop. Tento významný představitel architektonické moderny navrhl 1910–1911 učitelské domy v Praze U Starého hřbitova 4–8,¹¹¹ vilu v Břehové 3 (obr. 21 a, b),¹¹² továrnu Františka Anýže U Průhonu 40,¹¹³ v roce 1913 pak hydroelektárnu a zdymadlo v Poděbradech, po válce navrhoval podolskou vodárnu,¹¹⁴ urbanistické řešení Dejvic včetně areálu ČVUT (1925–1937), a další stavby v konzervativním stylu, monumentalismu.

Nedaleko josefovských učitelských domů, v Maiselově 19¹¹⁵ se nachází nárožní činžovní dům, jehož původní plány z roku 1910 podepsali Antonín Engel a Josef Žák.¹¹⁶ V Podskalí v Dřevné 6 (obr. 22 a, b)¹¹⁷ byl roku 1911 vystavěn významný nárožní dům s kavárnou U Města Dubrovniku s dvojítm ústupkovitým portálem, jehož geometrická fasáda nese diagonální prvky Englových staveb s kombinací oken jako v Josefově – třídlíná s poutcem a tříkřídlá „T“ (ve dvojicích). Na základě srovnání prvků nelze vyloučit, že architektem také této stavby mohl být Engel. Z doby mnohem pozdější lze uvažovat o nárožním domě Veverkova 16,¹¹⁸ u něhož členění fasády i okenní otvory vykazují značnou příbuznost s dejvickým Vítězným náměstím.

Josef Fanta (1856–1954)

Absolvent pražské techniky, později pracoval v ateliéru Josefa Zítka. S ním a s Josefem Schulzem spolupracoval na stavbě Národního divadla. Stal se asistentem profesora Josefa Schulze; 1909 byl architekt a kreslíř sgrafit Josef Fanta jmenován profesorem středověké architektury. Po roce 1900 navrhoval několik významných budov převážně v secesním stylu – dům spolku Hlahol, pražské Hlavní nádraží (původně Františka Josefa I., později Wilsonovo), vily a také hřbitov v Poděbradech a přestavbu radnice v Berouně. Již roku 1886 navrhoval neorenesanční činžovní dům Husitská 41¹¹⁹

97 Wien VII, Seidengasse a Zieglergasse, sochaři Jung Russ, Karl Stürmer.

98 Čp. 1111, Na Březince 4, Praha 5-Smíchov, 1905.

99 Čp. 1143, Svornosti 10, Praha 5-Smíchov, 1907.

100 Čp. 1154, Lesnická 6, Praha 5-Smíchov, 1907.

101 Spolupráce se sochaři Václavem Machem a Otomarem Ráblem.

102 Čp. 333, Veletržní 48, Sochařská 2, Praha 7-Bubeneč, 1910.

103 Čp. 1219, Jindřicha Plachty 27, Praha 5-Smíchov, 1910.

104 Čp. 1235, Na Plzeňce 2, Strakonická 19, Praha 5-Smíchov, 1910.

105 Čp. 1264, U Nikolajky 12, Praha 5-Smíchov, 1911–1912.

106 Čp. 166, Grafická 14, Praha 5-Smíchov, 1912.

107 Čp. 311, Lidická 37, Praha 5-Smíchov, kino, 1914.

108 Čp. 1246, U Mrázovky 14, Praha 5-Smíchov, asi 1911.

109 Čp. 1231, Zoubkova 4, Praha 5-Smíchov, asi 1910–1911.

110 Čp. 47, Nádražní 90, Praha 5-Smíchov, asi 1910–1911.

111 Čp. 40, U Starého hřbitova 4, 6, 8, Břehová 1, Praha 1-Josefov.

112 Čp. 43, Břehová 3, Praha 1-Josefov, 1913–1915. Sousední čp. 274 – jednopodlažní křídlo s vázou na nároží – je (styllově i materiálem) součástí Hübschmannova oplocení hřbitova.

113 Čp. 1079, U Průhonu 40, Přístavní 29, Praha 7-Holešovice, 1911.

114 Čp. 15, Podolská 17, Podolské nábřeží 10, Praha 4-Podolí, 1923–1928, rozsáhlá dostavba je z 50. let.

115 Čp. 42, Maiselova 19, Praha 1-Josefov.

116 Uloženo: Stavební archiv Prahy 1, změnu fasády včetně zábradlí a zvýšení nároží signoval stavitel Karel Štěpánek 1911 (při zachování dispozic).

117 Čp. 380, Podskalská 35, Dřevná 6, Praha 1-Nové Město. Plány podepsal stavitel Josef Jerie.

118 Čp. 1407, Veverkova 16, Milady Horákové 7, Praha 7-Holešovice, asi 1930.

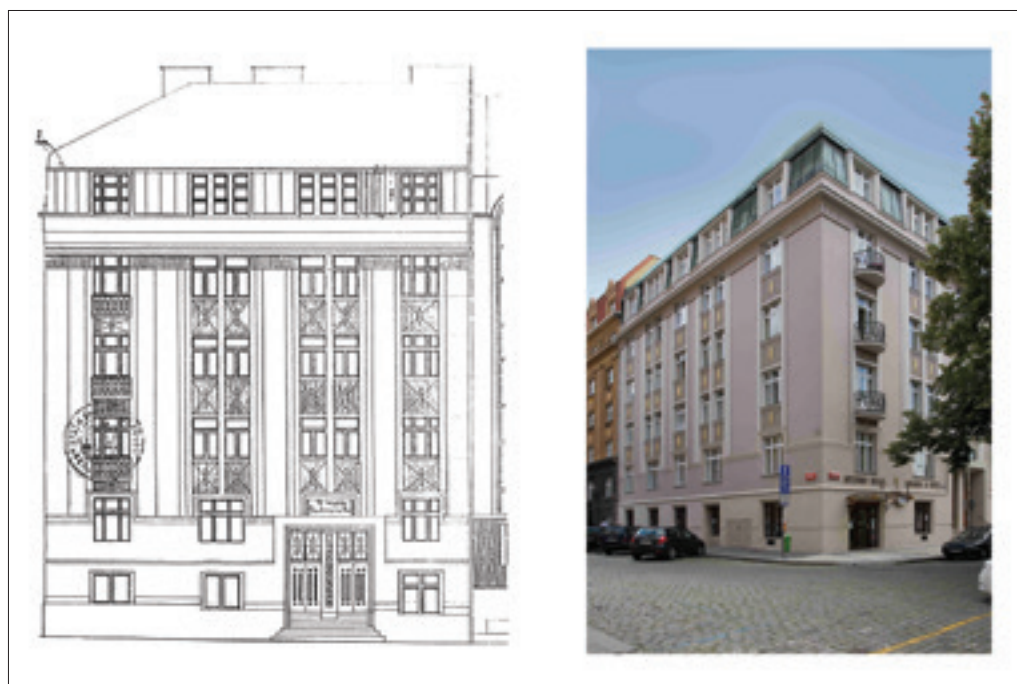
119 Čp. 89, Husitská 41, U Božích bojovníků 1, Pod Plynojemem, Praha 3-Žižkov.

a velmi pravděpodobně i Husitská 17,¹²⁰ dále dva domy ve Spálené 3 a 5 (sine 1888),¹²¹ v letech 1889–1899 se podílel na Hlávkových domech ve Vodičkově 15 a 17.¹²² V roce 1891 navrhoval adaptaci staršího domu v Mikulandské 6.¹²³ Na náměstí 14. října 11¹²⁴ byl podle jeho návrhu vystavěn známý dům se sochařskou výzdobou průčelí (busty). Wiehlův dům na Václavském náměstí 34¹²⁵ je vyzdoben pracemi nejen Mikoláše Alše, ale i Josefa Fanty a dalších umělců. V etapách 1893 a 1900–1902 vznikl podle Fantova návrhu Bondyho palác Na Poříčí,¹²⁶ v roce 1908 upravil v eklektickém stylu Münzbergerův Průmyslový palác z roku 1891 na Výstavišti.

Všechny uvedené realizace mají ráz více historizující. Ve stejném čase (1901–1909) se však podle Fantova projektu (ve spolupráci se stavitelům Čechem Gregorem) buduje secesní Wilsonovo nádraží.¹²⁷ Téměř souběžně se staví Hlávková kolej v Jenštejnské 1,¹²⁸ pojatá však spíše ve

Obr. 21. Praha 1-Josefov, čp. 43, Břehová 3, Antonín Engel, 1913–1915. **A)** Původní plán (uloženo archiv MČ Praha 1). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

Obr. 22. Praha 2-Nové Město, čp. 380, Podskalská 35, Dřevná 6. Plány podepsal stavitel Josef Jerie, 1911. **A)** Původní plán (uloženo archiv MČ Praha 2). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

120 Čp. 91, Husitská 17, Praha 3-Žižkov.

121 Čp. 83, 84, Spálená 3, 5, stavěli Arnošt Jenšovský a Jan Zabranský, 1888.

122 Čp. 736, Vodičkova 15, 17, Jungmanova 10, 12, 14, Praha 1-Nové Město.

123 Čp. 121, Mikulandská 6, Praha 1-Nové Město, stavitelé Jenšovský a Zabranský, spolupráce sochař Alois Folkman.

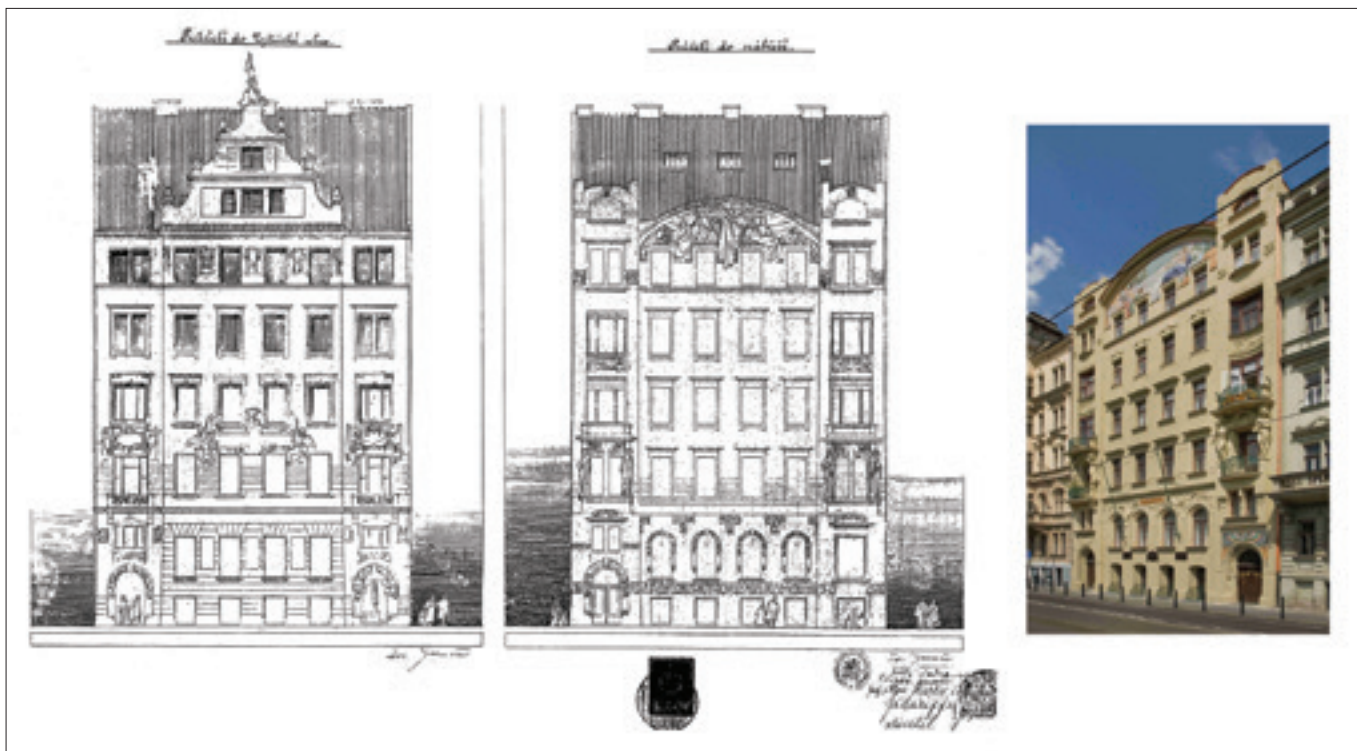
124 Čp. 802, Náměstí 14. října 11, Praha 5-Smíchov, 1894.

125 Čp. 792, Václavském nám. 34, Vodičkova 40, Praha 1-Nové Město, architekt Antonín Wiehl, 1896.

126 Čp. 1933, 1934, Bondyho palác, Na Poříčí 36, 38, Praha 1-Nové Město, palác získal v průběhu 20. století dvoupodlažní nástavbu.

127 Čp. 300, Wilsonova 8, Praha 1-Vinohrady, konstrukce ocelové haly nádraží Ferdinand Marjanko.

128 Čp. 1966, Jenštejnská 1, Dittrichova 14, Praha 1-Nové Město 1902–1904.

Obr. 23. Praha 2-Nové Město, Hlahol, čp. 248, Masarykovo nábreží 16, Vojtěšská 5, Josef Fanta, stavitel František Schläffer a Čeněk Gregor, spolupráce se sochařem Josefem V. Pekárkem, 1903–1905
A) Původní plán (uloženo archiv MČ Praha 2). **B)** Současný stav průčelí (foto P. Havlík, 2012).

sgrafitové neorenesanci. Secesním detailem se vyznačuje také fasáda adaptace staršího domu U Turkovy hlavy ve Sněmovní 8¹²⁹ z roku 1903. Špičkovým dílem je secesní spolkový dům Hlaholu na Masarykově nábreží 16 (obr. 23 a, b),¹³⁰ jehož druhá fasáda je orientována do Vojtěšské ulice. Je zřejmé, že Fanta tvořil na začátku 20. století jak secesní, tak i eklektická díla. V roce 1908 uskutečnil pro výstavu Obchodní a živnostenské komory spíše eklektickou úpravu stávajícího Münzbergerova industriálně „prekonstruktivistického“ Průmyslového paláce na výstavišti v Královské oboře. Z následujícího období pochází rekonstrukce a dostavba známé restaurace U Vejvodů v Jilské 4¹³¹ a vila sochaře Čeňka Vosmíka s atelierem v Tiché 3.¹³²

Mnohé Fantovy stavby eklektického období jsou charakterizovány (štukovými) tabulkami na fasádě, někdy obsahujícími jen vrocení, později i celá hesla nebo ponaučení. Typické jsou i členěné (člankované) půlkruhové oblouky, „barokní“ segmentová římsa s nástavci, vztažená ke dvěma okenním otvorům, půlkruhový oblouk či fronton, někde s krátkými segmentovými náběhy nebo dělený na dvě symetrické části, dále hlavičky (maskarony) v klenácích, kartuše s dětskými motivy, putti, nebo kapky (mušle) v stylizovaném závěsu. Po řadě let, kdy se Fantovy práce neobjevovaly, uskutečnila firma Bohumíla Belady v období 1928–1932 stavbu velmi pozdně secesního ministerstva obchodu na nábreží podle Fantova návrhu. Projekt ministerstva vznikl roku 1925–1926.¹³³

Jenšovský a Zabranský (s Maxmiliánem Wolfem) signovali plány dnes už neexistující části Městského muzea Na Poříčí 52¹³⁴ – původně kavárny v městském parku (1882–1884), která měla pavilonovou čtyřbokou nástavbu s kupolovitou střechou.¹³⁵ U řady historizujících fasád staveb na západním okraji Karlína z období, které není předmětem této studie, není Fanta jako autor vyloučen. V Lidické 15, 17¹³⁶ vyrostla v roce 1892–1893 dvojice nájemních, historizujících domů s „tabulkami“ a sochařskou výzdobou, jejichž plány podepsal geometr a stavitel Jindřich Gabler. Na základě charakteristických znaků lze i u těchto eklektických staveb brát v úvahu možnost

129 Čp. 164, Sněmovní 8, Praha 1-Malá Strana.

130 Čp. 248, Masarykovo nábreží 16, Vojtěšská 5, Praha 1-Nové Město, stav. František Schläffer a Čeněk Gregor, spolupráce sochař Josef V. Pekárek, 1903–1905.

131 Čp. 353, U Vejvodů, Vejvodova 2, Jilská 4, Praha 1-Staré Město, 1908–1911.

132 Čp. 1224, Tichá 3, Na Hřebenkách 52, Praha 5-Smíchov, stavitel Alois Korda, 1910.

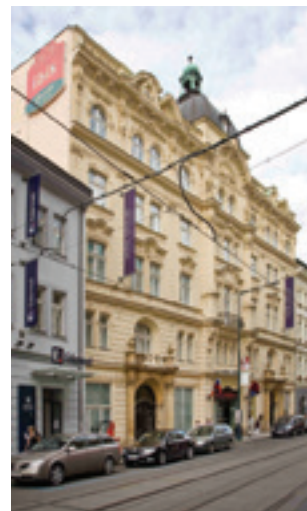
133 V té době už mu bylo 70 let; souběžně probíhala např. výstavba funkcionalistického objektu Všeobecného penzijního ústavu na Žižkově.

134 Čp. 1554, Na Poříčí 52, Na Florenci 37, Praha 1-Nové Město.

135 Věžovitý ríزالit jako vídeňská vila Hermes, 1878.

136 Čp. 755, Lidická 15, Svornosti 37; čp. 756, Lidická 17, Praha 5-Smíchov.

Fantova autorství nebo spolupráce, podobně jako u domu Rumunská 30¹³⁷ nebo u neorománské hřbitovní kaple na Malvazinkách (1894–1896, kromě Gablera signoval též Adolf Duchoň), či Budečské 18.¹³⁸ V období 1894–1896 vybudoval stavitel Alfons Wertmüller Na Poříčí 7¹³⁹ historizující palác Dělnické úrazové pojišťovny (obr. 24).¹⁴⁰ Budova, která svým pojetím – včetně portálů – vykazuje příbuznost s architekturou pozdějšího, poněkud „modernějšího“ Bondyho paláce, má čtyřhrannou zužující se věžici se zaoblenými boky, zakončenou špičkou. V úvahu pro případnou Fantovu spolupráci připadají i další stavby téhož stavitele na Starém Městě: nárožní dům Týnská 21¹⁴¹ nebo dům na Smetanově nábřeží 22.¹⁴² V roce 1895–1896 vystavěl František Schlaffer ve Slavičkově 15¹⁴³ historizující vilu pro sochaře Vojtěcha Suchardu; autorem části malířské výzdoby byl Mikoláš Aleš. Autorství vily je někdy připisováno Janu Koulovi,¹⁴⁴ ale na základě srovnávání by mohlo jít spíše o dílo Fantovo. Obdobně lze vzít v úvahu i řadový činžovní dům Újezd 16¹⁴⁵ a činžovní dům s lázněmi a šroubovitým schodištěm Otakarova 3,¹⁴⁶ jehož plány signoval Theofil Herold 1897. Tyto budovy se vyznačují průběžnými kordonovými římsami vymezujícími plochu dvou podlaží nad sebou. Roku 1898 vystavěl Theodor Brož nárožní dům v Sabinově,¹⁴⁷ a v Seifertově 9¹⁴⁸ vznikl roku 1894 jiný nárožní dům, jehož fasáda též nevylučuje Fantovu spolupráci. V této posloupnosti eklektických průčelí lze uvést i přestavbu a novou fasádu domu na Ovocném trhu 11.¹⁴⁹ Stavitel Josef Blecha podepsal i plány nárožního domu s balkonovými zábradlími florálního charakteru ve Španělské 10¹⁵⁰ a plány budovy Domácnost v Lazarské 3¹⁵¹, kde také – na základě zřejmých náznaků – není Josef Fanta jako autor (přinejmenším fasády) vyloučen. Ve Voršílské 1,¹⁵² byla roku 1901 postavena budova studentské koleje Arnošta z Pardubic se sochařskou výzdobou průčelí, jejíž plány signovali František Schlaffer a Viktor Skuček. Ani zde není vyloučena Fantova účast na návrhu. Roku 1898 vznikla v Kozí 4¹⁵³ tzv. erární¹⁵⁴ (kancelářská) budova, a v roce 1901–1902 v novoměstské asanační oblasti symetrická dvojice činžovních domů s exponovanou polohou na nábřeží. Po náletu v roce 1945 byl zničen objekt čp. 1981 (SCHROLL 1904, tab. 17) a dochoval se pouze druhý z nich – Gorazdova 19.¹⁵⁵ Oba plány podepsal stavitel Arnošt Jenšovský. Také u uvedených tří eklektických staveb nelze – na základě výše uvedených charakteristik – vyloučit účast architekta Fanty. Nad Královskou oborou 7¹⁵⁶ vystavěl Jan Brzák roku 1901 nájemní dům ve stylu rané secese, s vegetabilními mřížemi a freskovou výzdobou Ládi Nováka. Vynikající fasáda ve stylu Hlaholu a s „tabulkami“ nevylučuje Fantovo autorství. V Italské 20¹⁵⁷ vybudoval roku 1903 stavitel Johann H. Novotný činžovní dům V Černochově s hodnotnou sochařskou výzdobou fasády a s „tabulkou“ (SCHROLL 1904, tabulka 38; „svižné“ provedení plánů je srovnatelné s pozdějším Hlaholem). V Mánesově 51¹⁵⁸ vystavěl Josef Sikyta roku 1905 řadový dům s florální fasádou, figurální konzolou a charakteristickými zábradlími balkonů. I tyto fasády stylovými prvky poukazují na možnou Fantovu spolupráci. Na Václavce¹⁵⁹ byly Aloisem Kordou roku 1903 postaveny dvě větší vily; z nich čp. 1079 má historizující freskovou fasádu, která vzhledem k užití rozsáhlých slovních „tabulek“ nevylučuje případné autorství architekta Josefa Fanty. Druhá, ještě zajímavější Kordova vila čp. 1078

Obr. 24. Praha 1-Nové Město, Dělnická úrazová pojišťovna, čp. 1075, Na poříčí 7, stavitel Alfons Wertmüller, 1894–1896, (foto P. Havlík, 2012).

137 Čp. 23, Rumunská 30, Praha 2-Vinohrady, Jindřich Gabler, asi 1890.

138 Čp. 1010, Budečská 18, Praha 2-Vinohrady, asi 1898.

139 Čp. 1075, Na Poříčí 7, Praha 1-Nové Město.

140 V souvislosti s možností Fantova autorství nelze též nezmínit úspěšnou budovu Creditanstalt, Na Příkopě 8 (čp. 850, Praha 1-Nové Město), kterou 1894–1896 vystavěli Čeněk Gregor a Karel Stark, a jež se připisuje vídeňskému Emilu von Förstroví. To byl autor pozdější – nepříliš zdařilé – soudní budovy v Lazarské ulici a na Karlově náměstí 20, 21 (čp. 6, Lazarská 2, Omladinářů 3, Spálená 2, Praha 1-Nové Město).

141 Čp. 1053, Týnská 21, Masná 12, Praha 1-Staré Město, se dvěma sousedícími objekty, 1893–1894.

142 Čp. 205, Smetanovo nábřeží 22, Na Zábradlí 1, Praha 1-Staré Město z 1896–1897.

143 Čp. 151, Slavičkova 15, Praha 6-Bubeneč.

144 Koutal navrhoval sousední, ale jinak koncipovaný objekt; jeho vila je laděna ve zcela jiném duchu.

145 Čp. 421, Na Vápenici, Újezd 16, Praha 1-Malá Strana, stavitel Václav Dvořák, 1895–1896.

146 Čp. 287, Otakarova 3 Praha 2-Nusle.

147 Čp. 111, Sabinova 2, Havlíčkově náměstí 3, Malešická, Praha 3-Žižkov.

148 Čp. 823, Seifertova 9, Řehořova 2, Praha 3-Žižkov.

149 Čp. 572, Ovocný trh 11, Praha 1-Staré Město, Josef Blecha 1890.

150 Čp. 1073, Španělská 10, Na Smetance 2, Praha 2-Vinohrady, 1899.

151 Čp. 1718, budova Domácnost, Lazarská 3, Magdalény Rettigové 2, Praha 1-Nové Město, signovali i stavitel Karel Stark a Čeněk Gregor 1898–1899, spolupráce – sochaři Josef V. Pekárek a Karel Novák.

152 Čp. 144, Voršílská 1, V Jirchářích 7, Ostrovní 18, Praha 1-Nové Město.

153 Čp. 748, Kozí 4, Haštalská 2, Praha 1-Staré Město.

154 Stavitel Anton Rosenberg, nástavba 1924.

155 Čp. 1982, Jiráskovo náměstí 5, Gorazdova 19, Praha 2-Nové Město

156 Čp. 189, Nad Královskou oborou 7, Praha 7-Bubeneč.

157 Čp. 1223, Italská 20, Praha 2-Vinohrady.

158 Čp. 1373, Mánesova 51, Praha 2-Vinohrady.

159 Čp. 1078, Na Václavce 30; čp. 1079, Na Václavce 32, Nad Santoškou 22, Praha 5-Smíchov.

Obr. 25. Praha 2-Nové Město, obecní dvůr, čp. 1595, Sokolská 62, Legerova 52, 1881–1883.

A) Původní plán (uloženo archiv MČ Praha 2). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

z téhož roku je secesní, byť s užitím některých tradičních (romanizujících) prvků. Zastřešení věže s velkým kruhovým oknem je provedeno čtvercovou deskou; terasu nesou robustní sloupy. Jako možný architekt této významné vily také není vyloučen Josef Fanta. V roce 1903–1904 postavila firma Nekvasil fasády pro Ústřední jednotu hospodářských společenstev historizující palác se sochařskou výzdobou v Hybernské 18,¹⁶⁰ jeho plány signoval ing. Karel Mottl.¹⁶¹ Jméno tohoto inženýra najdeme také na plánech secesní Ústřední banky českých spořitelén na Jungmannově náměstí 1,¹⁶² postavené v ose Národní třídy s věží se zaoblenými boky. Detaily fasád obou těchto novoměstských palácových staveb nevylučují možnost Fantova autorství právě tak jako eklektická přestavba pavilonu města Prahy z roku 1891 na Výstavišti (Lapidárium), kterou pro výstavu Obchodní a živnostenské komory provedl roku 1907 Antonín Hrubý se stavitelem Františkem Schläfferem.

Na závěr této části lze připomenout, že Fanta – jako skromný architekt – není v dobových pramenech jmenován ani u Hlávkovy koleje ani u Hlaholu. U SCHROLLA (1906, tab. 6, 7) je uveden pouze Josef V. Pekárek. Často se v tehdejší literatuře neprojevuje snaha publikovat to, co dnes historiky architektury asi nejvíce zajímá – jména tvůrců.

Jindřich Fialka, městský stavitel (1855–1920)

Studoval na technice, pak byl asistentem profesora Schulze a do roku 1891 inženýrem na stavebním úřadě. Stal se profesorem Státní průmyslové školy v Praze, později v Pardubicích. Často publikoval, zúčastnil se řady soutěží; divadlo ve Slaném se podle jeho návrhu postavilo v roce 1882–1883. Staroměstskou vodárenskou věž z roku 1489 doplnil novým elegantním zakončením roku 1885. Na Žofíně přestavěl klasicistní dům čp. 226¹⁶³ z roku 1830 na kulturní centrum s výstavními prostory, koncertním (případně tanečním) sálem a restaurací. V letech 1885–1888 též navrhoval proslulou novorenesanční letenskou vodárnu Na Výšinách.¹⁶⁴ V letech 1892–1896 uskutečnil mezi ulicí Ovocnou, dnes 28. října, a Rytířskou 10¹⁶⁵ známou, až příliš hmotnou Tržnici pro drobný prodej s významnou železnou konstrukcí ve vnitrobloku. Účastnil se i mimopražských soutěží. V letech 1890–1893 projektoval zeměbranecká kasárna na Pohořelci 21,¹⁶⁶ před rokem 1897 navrhoval vychovatelnu Olivových v Říčanech u Prahy, roku 1898–1899 pak Vyšší průmyslovou školu v Pardubicích. V Plynární 23¹⁶⁷ byl roku 1913 vybudován činžovní dům ve slohu pozdní secese, jehož plány podepsal Fialka, ale datování nasvědčuje, že projektantem mohl být už někdo mladší z jeho kanceláře.

V Sokolské 62¹⁶⁸ byl v letech 1881–1883 vybudován velký obecní dvůr s hasičskou zbrojnicí (obr. 25 a, b), jehož industriální neorenesanční pojetí díky analogiím nevylučuje, že architektem mohl být Jindřich Fialka.

¹⁶⁰ Čp. 1006, Hybernská 18, Praha 1-Nové Město.

¹⁶¹ Spolupráce sochaři Josef V. Pekárek, Jindřich Čapek a Jaroslav Jindřich Vorel

¹⁶² Čp. 761, Jungmannově náměstí 1, Praha 1-Nové Město, 1906–1907.

¹⁶³ Čp. 226, Slovanský ostrov, Praha 1-Nové Město, 1885–1886.

¹⁶⁴ Čp. 1000, Na Výšinách 1, Praha 7-Bubeneč.

¹⁶⁵ Čp. 406, Rytířská 10, Praha 1-Staré Město.

¹⁶⁶ Čp. 121, Pohořelec 21, Parléřova 1, Dlabačov, Praha 1-Hradčany.

¹⁶⁷ Čp. 1096, Plynární 23, Argentinská 13, Praha 7-Holešovice.

¹⁶⁸ Čp. 1595, Sokolská 62, Legerova 52, Praha 1-Nové Město.

Adolf Foehr (1880 Norimberk – ?)

Studoval na Uměleckoprůmyslové škole u Friedricha Ohmanna, dále tamtéž u Jana Kotěry, poté působil v Curychu. Mezi prvními pražskými pracemi se uvádí adaptace pro německou banku Politických vězňů 16,¹⁶⁹ kterou provedla firma Pohl a Kutsche v roce 1909 (obr. 26 a, b). Z roku 1910–1911 pochází málo výrazná vila Na Zátorce 10.¹⁷⁰ K nejvýznamnějším stavbám architekta, který si vytvořil osobitý styl geometrické secese, patří administrativní budova Pražské strojírny a. s. v Křižové 25.¹⁷¹ Roku 1912 navrhoval při starším evangelickém hřbitově u Vinohradské třídy východně od Hagiboru obřadní místnost (kapli). Bratři Neugebauerové signovali plány dvou domů v Heřmanově 8 a 10,¹⁷² u nichž je potvrzeno, že pocházejí z Foehrova atelieru.¹⁷³ Rozsáhlý komplex budov penzijního spolku mezi Krakovskou 9 a Ve Smečkách 24 je z roku 1914–1915 a inklinuje k neoklasicismu.¹⁷⁴ I po válce pokračuje Foehr v projektování řady činžovních domů i veřejných budov: např. Voršílská 14¹⁷⁵ Vodičkova 18,¹⁷⁶ Havířská 4¹⁷⁷ nebo mnohé činžovní domy v oblasti Buben, ale nikde se nedopracuje k funkcionalistickému řešení. Často preferuje profilované průběžné římsy a další tradiční zdobné prvky – nefunkční konzoly, zaoblené oplechování arkýřů, kuželky v zábradlích, půlkruhové oblouky, vertikální okna, ale také obklad travertinem a kvalitní zpracování detailů.

Na nároží Kaprovy a Žatecké¹⁷⁸ vyrostly roku 1906–1907 dva honosné asanační činžovní domy se sochařskou výzdobou, jejichž plány signovali bratři Neugebauerové i Pohl und Kutsche (sine 1909, 11; SCHROLL 1911, tab. 40).¹⁷⁹ Vzhledem ke stylu geometrického ornamentu nelze vyloučit Foehrův podíl na těchto fasádách. Dvě továrny Drtinova 8, 10¹⁸⁰ a Bieblova 2¹⁸¹ jsou stylově velmi blízké Foehrovu pojetí, obdobně jako činžovní dům Štefánikova 45¹⁸² postavený firmou Anton Möse roku 1910. Ani v těchto případech není na základě analogií jako architekt vyloučen Adolf Foehr. V Opletalově 3 (obr. 27 a, b)¹⁸³ proběhla roku 1911 přestavba budovy pro Národní listy, jejíž plány podepsali Václav Havel a Josef Čámský. V Opletalově 23¹⁸⁴ provedla firma Pohl a Kutsche roku 1912 adaptaci jiné administrativní budovy. Bývalá vršovická (Česká akciová) mlékárna Laktos v Nuselské 53¹⁸⁵ má vstupní křídlo s typickým mansardovým zastřešením jako u Pražské strojírny. Další adaptované fasády z téhož období se nacházejí v Opletalově ulici.¹⁸⁶

Obr. 26. Praha 1-Nové Město, čp. 916, Politických vězňů 16, Opletalova 11, Adolf Foehr, adaptace pro banku, 1909 **A)** Původní plán (uloženo archiv MČ Praha 1). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

169 Čp. 916, Politických vězňů 16, Opletalova 11, Praha 1-Nové Město.

170 Čp. 339, Na Zátorce 10, Suchardova 4, U Vorlíků 11, Praha 6-Bubeneč, firma Anton Möse.

171 Čp. 1292, Křižová 25, Praha 5-Smíchov, Úřad důchodového zabezpečení, 1911–1912.

172 Čp. 1088, Heřmanova 8, Řezáčovo náměstí 4; čp. 1087, Heřmanova 10, Janovského 16, Praha 7-Holešovice, 1912.

173 Autorství plyne z vlastní dokumentace architekta Foehra: v jednom z jeho katalogů (z roku 1925, prezentujícím spíše obligátní šed' produkce 20. let) jsou publikovány i tyto domy u Řezáčova náměstí.

174 Mezi čp. 593, Krakovská 19 a čp. 2091, Ve Smečkách 24, Praha 1-Nové Město, stavitel Josef Svoboda.

175 Čp. 138, Dunaj, Voršílská 14, Národní 10, Praha 1-Nové Město, s Osvaldem Polívkou, 1927–1930.

176 Čp. 681, Vodičkova 18, Praha 1-Nové Město, 1928–1930.

177 Čp. 397, Havířská 4, Praha 1-Staré Město, 1930–1932.

178 Čp. 15, Kaprova 11; čp. 16, Žatecká 8, Kaprova 9, Praha 1-Josefov.

179 Sochař Richard Luksch.

180 Čp. 557, Drtinova 8, 10, Praha 5-Smíchov, 1908–1910.

181 Čp. 180, Bieblova 2, Radlická 50, Praha 5-Smíchov, asi 1908.

182 Čp. 270, Štefánikova 45, Praha 5-Smíchov.

183 Čp. 920, Opletalova 3, Praha 1-Nové Město.

184 Čp. 1418, Opletalova 23, Praha 1-Nové Město.

185 Čp. 1419, Nuselská 53, V Horkách 10, Praha 2-Nusle, asi 1912.

186 Čp. 1417, Opletalova 25; čp. 1284, Opletalova 37, Praha 1-Nové Město.

Obr. 27. Praha 1-Nové Město, Pražská akciová tiskárna, čp. 920, Opletalova 3, stavitel Josef Čámský, Václav Havel, **A)** Původní plán (uloženo archiv MČ Praha 1). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

U uvedených rekonstrukcí a fasád, na nichž se často vyskytne sférický kosočtverec – s konkávně prohnutými stranami – nelze podle stylových prvků vyloučit účast architekta Adolfa Foehra. Stavitelé Josef a ing. Bohdan Bečkovi vybudovali roku 1913 v ulici Kováků 34¹⁸⁷ tovární a administrativní budovu, která svým pojetím rovněž nevylučuje Foehrovo autorství (obr. 28 a, b).

Obr. 28. Praha 5-Smíchov, továrna, čp. 213, Kováků 34, Plzeňská, Josef a Ing. Bohdan Bečkovi 1913. **A)** Stav v 80. letech (foto autor). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

Jindřich Freiwald (1890–1945)

Absolvoval Státní průmyslovou školu, pak působil u Antonína Balšánka a spolupracoval na Re-reprezentčním domě a vršovické záložně. Studoval na Akademii u Jana Kotěry, pak pracoval v kanceláři firmy J. Šimůnek, A. Neumann, A. Keller, kdy mj. publikoval návrhy tří vil v Táboře (sine 1912)¹⁸⁸ a dům doktora R. Trnky tamtéž (1912). V meziválečném období prošel vývojem od dekorativismu k funkcionalismu, měl řadu realizací mimo Prahu (spořitelny, divadla, nádraží). Od roku 1921 těsně spolupracoval s Jaroslavem Böhmem. Zúčastnil se soutěže na vilový soubor Ořechovka (Křížová/Hubrtová 2010), kde později uskutečnil několik řad rodinných domů, např. v ulici Klidná.¹⁸⁹ V jiném souboru Na Pernikářce vystavěl také více rodinných domů (1922–1923). Navrhoval i stavěl radnice (např. v Železném Brodě). Jindřich Freiwald zahynul roku 1945 v pražském povstání.

Na Baště sv. Ludmily 11 (obr. 29).¹⁹⁰ vznikla pozoruhodná vila ve stylu moderny s ústupkovitými šambránami oken a barevnými vitrajemi oken schodiště.¹⁹¹ U Průhonu 7¹⁹² vystavěl Josef Vaňha činžovní dům. Karel Janda¹⁹³ vybudoval v Kaprově 12¹⁹⁴ nárožní dům s barevnými skly

187 Čp. 213, Kováků 34, Plzeňská 11, Praha 5-Smíchov.

188 Firma ing. Arnošt Neumann – Bohumír Hollmann, okna členěna 12 čtverci v horní polovině.

189 Čp. 288–293, Klidná 13, 15, 17, 19, 21, 23, Praha 6-Střešovice, 1920.

190 Čp. 248, Na Baště sv. Ludmily 11, Praha 1-Hradčany.

191 Firma Neumann-Hollmann, 1912.

192 Čp. 1147, U Průhonu 7, Praha 7-Holešovice, 1912–1913.

193 Řešil možná jen dispozice stavby.

194 Čp. 40, v Kaprově 12, Žatecká 6, Praha 1-Staré Město, 1913–1914.

v zábradlích balkonů. V Myslbekově 1¹⁹⁵ vystavěl Josef Paroulek v roce 1914 jiný významný nárožní dům.¹⁹⁶ Tentyž stavitel provedl roku 1920 adaptaci domu s pekárnou v Mostecké 18¹⁹⁷ a později vznikl řadový dům v Týnské uličce 8.¹⁹⁸ Stavby mají okna zpravidla dělená poutcem na polovinu výšky, členění v horní části na tři vodorovné díly složené z malých čtverců, u pozdějších domů jsou pásy nečleněné. Z těchto i dalších analogií není jako jeden z jejich projektantů vyloučen architekt Jindřich Freiwald.

Franz Gessner (1879–1975)

Žák Otto Wagnera, mladší bratr jiného wagneriána Huberta Gessnera, který je často uváděn jako architekt mlýnů a pekáren Odkolek.¹⁹⁹ je v této studii zmíněn pouze pro uvedení informací na správnou míru. Autorem tohoto (dnes velmi ohroženého) celku mlýnu a pekáren byl Franz Gessner (POZETTO 1980).

Karel Herman (1880–?)

Studoval na Státní průmyslové škole, koncesi získal roku 1907. První jeho známou stavbou jsou grafické a nakladatelské závody, tiskárna Unie.²⁰⁰ Ve stejném roce vznikla dvojice domů s takřka expresionistickými fasádami Na Březince 7 a 9.²⁰¹ Domy s dřevěnými prvky na fasádách postavil v ulici Na Březince²⁰² a Na Václavce.²⁰³ Vila Na Václavce 5²⁰⁴ s moralizujícím heslem na fasádě je z roku 1911. Adaptace staršího jádra, která se stylem poněkud vymyká z jinak jednotné řady, představují domy v ulici Ostrovského 2²⁰⁵ a v Nádražní 15.²⁰⁶ Ze stejného roku je i dvojice domů U Nikolajky 17 a 19.²⁰⁷ V roce 1912 byla podle jeho návrhu postavena větší vila na Hřebenkách.²⁰⁸ V Eliášově 12²⁰⁹ vznikl roku 1913 nárožní činžovní dům ve stylu moderny, zatímco další Hermanovy realizace tvoří urbanistický celek menších činžovních domů v zeleni (obr. 30).²¹⁰ Ze stejného roku jsou i čtyři moderní (solitérní) činžovní vily Na Václavce.²¹¹ Hermanova moderna je vskutku „kotěrovská“. Jeho nejvýznamnější práce v tomto duchu vznikly do roku 1914, po roce 1920 pokračuje Herman svými stavbami na Smíchově, v Dejvicích i na Žižkově v nastoupené linii, aniž sleduje další vývoj.

Není bez zajímavosti, že tento architekt častěji používal dvoukřídlá okna, na počátku století nepříliš obvyklá. Tato skutečnost se projevuje také na další pražské továrně, původně Vydově továrně na poživatiny, později knihtiskárně Prometheus, v Holešovičkách 41.²¹² U tohoto strohého a bezozdobného objektu, který byl v průběhu století nejméně tříkrát

Obr. 29. Praha 6-Hradčany, čp. 248, Na baště sv. Ludmily 11, stavitelé A. Neumann a B. Hollman, 1912, (foto P. Havlík, 2012).

Obr. 30. Praha 6-Dejvice, čp. 346, Jaselská 3; čp. 347, Srbská 2, Karel Herman, 1914 (foto P. Havlík, 2012).

195 Čp. 128, U Říšské brány, Myslbekova 1, Bělohorská 2, Praha 6-Střešovice.

196 Nerealizovaný návrh průčelí činžovního domu v Praze, U Prámu z roku 1914 má shodné členění fasády (sine 1924).

197 Čp. 46, Mostecká 18, Praha 1-Malá Strana.

198 Čp. 627, Týnská ulička 8, Týnská 7, Praha 1-Staré Město.

199 Čp. 256, Ke Klíčovu 1, Praha 9-Vysočany, 1911–1913.

200 Čp. 1961, Svobodova 1, Praha 1-Nové Město, spolupráce inženýr František Zvěřina, 1907–1908. Nelze vyloučit, že stavbu Unie Herman pouze prováděl.

201 Čp. 1149, 1150, Na Březince 7, 9, Praha 5-Smíchov.

202 Čp. 1158, 1159 Na Březince 11, 13, Praha 5-Smíchov, 1908.

203 Čp. 1202, 1201, 254, 1220, 1221, 1238, Na Václavce 10, 12, 14, 16, 18, 20, Praha 5-Smíchov, 1910.

204 Čp. 1263, Na Václavce 5, Praha 5-Smíchov.

205 Čp. 33, Ostrovského 2, Nádražní 13, Praha 5-Smíchov.

206 Čp. 1272, Nádražní 15, Praha 5-Smíchov, 1911–1912.

207 Čp. 1240, 1241, U Nikolajky 17 a 19, Praha 5-Smíchov.

208 Čp. 1293, Na Hřebenkách 50, Tichá 2, Praha 5-Smíchov.

209 Čp. 327, Eliášova 12, Jaselská 21, Praha 6-Dejvice.

210 Čp. 346 Jaselská 3 a čp. 347, a Srbská 2, Praha 6-Dejvice, 1914.

211 Čp. 1324, Na Václavce 34, Nad Santoškou 33; čp. 1319, 179, 670, Na Václavce 36, 38, 40, Praha 5-Smíchov, 1914.

212 Čp. 94, V Holešovičkách 41, Praha 8-Libeň, plány signoval ing. Vladimír Vlček, 1910–1912.

Obr. 31. Praha 5-Smíchov, čp. 108, U Nesypky 2, Švédská 16, stavitel František Petráš 1911–1912 (foto P. Havlík, 2012).

Obr. 32. Vlastislav Hofman, návrh na zachování Braunova domu, 1910 (sine 1910b, 60, obr. 112; repro autor, 2011).

dostavován i zvyšován, není vyloučena Hermanova účast na původním projektu. Obdobně – na základě stylových prvků – to platí i pro nájemní dům Holečkova 89²¹³ a pro vilu U Nesypky 2 (VLČEK 2004, obr. 31).²¹⁴

Vlastislav Hofman (1884–1964)

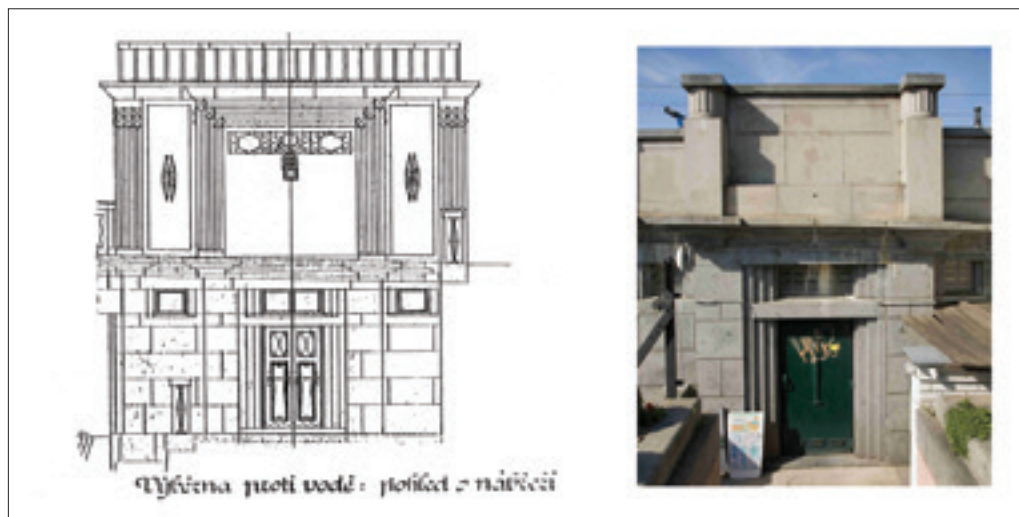
Studoval Vysoké učení technické v Praze u profesorů Josefa Schulze a Jana Kouly, stal se inženýrem a později ředitelem u městského stavebního úřadu v Praze. Vedle toho byl významným scénografem a spolupracovníkem Artělu. Roku 1910 publikoval kubizující, poněkud kontroverzní návrh na záchranu barokního Braunova domu ve Vodičkově (obr. 32),²¹⁵ v roce 1911 vypracoval s Vladimírem Zákresem zastavovací plán území U Bruské brány. Na městském stavebním úřadě navrhoval 1912–1914 známý obecní hřbitov pražský v Ďáblické ulici s výrazně kubistickým oplocením a vstupem (katastr Střížkov). Z nerealizovaných projektů lze uvést návrh na úpravu Palackého náměstí roku 1913 a návrh kubistické zástavby Vyšehradu z roku 1915. Po válce Hofman navrhoval krematorium v Ostravě,²¹⁶ v letech 1926–1932 v Praze navrhl architekturu Jiráskova mostu (konstrukce inženýr František Mencil), v roce 1948 ztvárnil jednoobloukový most na Slovanský ostrov; Hofmanovou poslední velkou prací je architektonické řešení Štefánikova mostu.

Není vyloučeno, že se Hofman v letech 1911–1916 (po architektonických soutěžích z roku 1904 a 1906) mohl podílet na architektuře Mánesova mostu (obr. 33 a, b), jehož plány (za stavební úřad) signoval jeho přednosta Měčislav Petrů. Konstrukci mostu projektovali inženýři František Mencil a Alois Nový.²¹⁷ Na základě analogie také nelze vyloučit, že na stavebním úřadě mohl navrhovat i pozdější úpravu smíchovského Hořejšího nábřeží.²¹⁸

Josef Lambert Hölzel (1871–1952)

Údaje o jeho odborném školení nejsou k dosažení. Zúčastnil se soutěží na okolí Zelené brány v Pardubicích a na poštu (společně s Aloisem Masákem).²¹⁹ Nejznámější Hölzelovy stavby jsou honosné nájemní domy postavené v rámci tehdy nového centra Smíchova – Zborovská 6,²²⁰ náměstí 14. října 1 a 2 (obr. 34 a, b).²²¹ Dům čp. 1278 má stupňovitý portál stejně jako Šlikova 3.²²² Další architektonické stavby jsou Na Petynce 33²²³ a v ulici Bělohorská.²²⁴

Obr. 33. Praha 1, Mánesův most, Měčislav Petrů, ing. František Mencil, 1911–1916. **A)** Plán detailu výběrčí budky (uloženo mostní archiv TSK). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

213 Čp. 803, Holečkova 89, Praha 5-Košíře, asi 1910.

214 Čp. 108, U Nesypky 2, Švédská 16, Praha 5-Smíchov, stavitel František Petráš 1911–1912.

215 Jiný návrh podal souběžně architekt Pavel Janák.

216 1922–1925, pozdně kubistický objekt dnes neexistuje.

217 Spolupráce – sochaři František Bílek, Jan Štursa, Josef Mařatka, Emanuel Halman.

218 Kubistická úprava, „zasekané“ pyramidy vznikla asi až těsně po 1. světové válce.

219 V obou soutěžích získal v roce 1913 první místo.

220 Čp. 1200, Zborovská 6, Pecháčkova 9, Praha 5-Smíchov, 1909.

221 Čp. 1278, náměstí 14. října 1, Zborovská 5, 1911; čp. 1307, náměstí 14. října 2, Praha 5-Smíchov, stavitel Josef Sikyta, 1913–1914.

222 Čp. 461, Šlikova 3, Praha 6-Břevnov, 1911.

223 Čp. 127, Na Petynce 33, Praha 6-Břevnov, 1909.

224 Čp. 159, Bělohorská 6, Praha 6-Střešovice, 1913; čp. 416, Bělohorská 25, Praha 6-Břevnov, asi 1909; čp. 417, Bělohorská 52, Praha 6-Břevnov, škola, 1909–1910

Obr. 34. Praha 5-Smíchov, Stavitel Josef Sikyta, architekt J. L. Hölzel. **A)** Čp. 1278, náměstí 14. října 1, Zborovská 5, 1911. **B)** Čp. 1307, náměstí 14. října 2, (foto P. Havlík, 2012).

Na Plzeňské třídě²²⁵ byla postavena významná pozdně secesní budova školy, roku 1911 vy-
budoval stavitel Karel Kolář řadový dům Dejvická 15,²²⁶ v Italské 19²²⁷ byl přestavbou staršího
jádra upraven vlastní dům Josefa Sikyty. V lokalitě zahradního města v Krči postavil Josef Sikyta
vilu Nad Havlem.²²⁸ U všech uvedených staveb – na základě detailů – není jako tvůrce návrhu
vyložen architekt Josef Lambert Hölzel.

Bohuslav Homoláč (1883–1967)

Studoval na Státní průmyslové škole, z níž z neznámého důvodu odešel v posledním roční-
ku. Stavitelskou koncesi získal roku 1909, později měl vlastní stavební firmu. Byl autorem čet-
ných vesměs nájemních domů ve stylu především pozdní secese, často s kubistickými detaily.
První jeho fasády byly florální nebo eklektické, některé dokonce s freskovou výzdobou na fa-
sádě. Většinu svých prací jako jejich stavitel i podepsal, ale v dobových publikacích se ne-
dočkal zveřejnění. Z pozdějšího, kubizujícího období lze uvažovat i o pravděpodobném autor-
ství „kolonády“ v lázních Toušeni.²²⁹ Kolem roku 1905 jsou jeho práce spíše florální, později

Obr. 35. Praha 2-Nové Město, čp. 386, Trojická 1; čp. 387, Trojic-
ká 2, Rašínovo nábřeží 50, Bohuslav
Homoláč, 1911. **A)** Původní plán
(uloženo archiv MČ Praha 2).
B) Současný stav (foto P. Havlík,
2012).

225 Čp. 39, Plzeňská 117, Praha 5-Košíře, asi 1909.

226 Čp. 316, Dejvická 15, Praha 6-Dejvice.

227 Čp. 324, Italská 19, Vinohradská 20, Italská 19, Praha 2-Vinohrady, asi 1912–1913.

228 Čp. 179, Nad Havlem 4, Praha 4-Krč, 1913.

229 Kolem 1913, podle jinde nepotvrzené informace od jeho syna, rovněž architekta Otakara Homoláče.

Obr. 36. Praha 2-Vinohrady, čp. 1680, Anny Letenské 11, Mánesova 26, Bohuslav Homoláč, 1912–1913 (foto P. Havlík, 2012).

Obr. 37. Praha 3-Žižkov, čp. 1222, Chvalova 4, Bohuslav Homoláč, 1914. **A)** Původní plán (uloženo archiv MČ Praha 3). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

eklektické (s vegetabilním detailem).²³⁰ Největší část Homoláčovy tvorby však představují domy s fasádami pozdní, geometrické secese, postavené převážně v pražské asanační oblasti: Elišky Krásnohorské 7²³¹ s atlanty, Templová 5 a 7,²³² Štupartská 18.²³³ V podskalské asanační části Nového Města jsou lokalizovány jeho dva nárožní domy Trojická 1 a 2 z roku 1911 (obr. 35).²³⁴

V Holešovicích (letenském úseku) se zdařilé Homoláčovy domy nacházejí v Kostelní ulici²³⁵ a v ulici Františka Křížka.²³⁶ Na Vinohradech byl projektantem domů Lužická 6,²³⁷ Slavíkova 1,²³⁸ Mánesova 79,²³⁹ Mánesova 83, 88²⁴⁰ nebo Anny Letenské 11 (obr. 36).²⁴¹ Na Žižkově byl autorem fasády domu ve Chvalově 4 (obr. 37 a, b),²⁴² z řady pozdně secesních průčelí se stylově odchyluje (už klasicizující) fasáda nárožního domu na Škroupově náměstí 9.²⁴³ Také na Smíchově, ve Zborovské 4²⁴⁴ vznikl roku 1911 nájemní dům (s asymetrickou fasádou) podle jeho návrhu. Nepřehlédnutelné kubizující i kubistické prvky se objevují na Homoláčových fasádách ve Vinohradské,²⁴⁵ Šmeralově 15²⁴⁶ i na domech v Ovinecké 47 (obr. 38)²⁴⁷ a domu v Husitské 32,²⁴⁸ jehož fasáda kombinuje dobře pochopený kubismus s doznívajícím dekorativismem.

230 Florální secesní fasády v Malé Štěpánské 7 a 9 (čp. 1930, 1929 Praha 2-Nové Město, 1907), eklektické např. Nekázanka 6 a 8 (čp. 2037, 883 Praha 1-Nové Město, 1907–1909, s Janem G. Voráčkem).

231 Čp. 135, Elišky Krásnohorské 7, Praha 1-Josefov, 1910–1911.

232 Čp. 747, 648, Templová 5 a 7, Praha 1-Staré Město, 1911–1912, s architektem Josefem Kovařovičem, stavitel Václav Hortlík.

233 Čp. 769, Štupartská 18, Templová 3, Praha 1-Staré Město, 1913.

234 Čp. 386, Trojická 1; čp. 387, Trojická 2, Rašínovo nábřeží 50, Praha 2-Nové Město, 1911.

235 Čp. 1102–1104, Kostelní 12, 14, 16, Praha 7-Holešovice, 1911.

236 Čp. 1132, Františka Křížka 6; čp. 1133, Františka Křížka 8, Vinařská 9; čp. 1173, Františka Křížka 10, Vinařská 8, Praha 7-Holešovice, 1912–1914.

237 Čp. 1646, Lužická 6, Praha 2-Vinohrady, 1911.

238 Čp. 1657, Slavíkova 1, Praha 2-Vinohrady.

239 Čp. 1612, Mánesova 79, Praha 2-Vinohrady.

240 Čp. 1642, 1656 Mánesova 83, 88, Praha 2-Vinohrady, 1911–1912.

241 Čp. 1680, Anny Letenské 11, Mánesova 26, Praha 2-Vinohrady, 1912–1913.

242 Čp. 1222, Chvalova 4, Praha 3-Žižkov, 1914.

243 Čp. 1255, Škroupovo náměstí 9, Blodkova 9, Praha 3-Žižkov, 1914.

244 Čp. 1287, Zborovská 4, Praha 5-Smíchov.

245 Čp. 1704, 1710 a 1720, Vinohradská 98, 100 a 102, Praha 3-Vinohrady, 1913–1914.

246 Čp. 390, Šmeralova 15, Praha 7-Bubeneč, stavitel Václav Hortlík 1913–1914.

247 Čp. 380, Ovinecká 47, Nad Královskou oborou 1, Praha 7-Bubeneč, 1914. Nerealizovaný Homoláčův návrh kubistické fasády domu Čerchovská 8 (čp. 1715 Praha 2-Vinohrady), který nakonec (podle jiného návrhu) vystavěl František Stárek roku 1914, je uložen ve stavebním archivu Prahy 3.

248 Čp. 753, Husitská 32, Praha 3-Žižkov, 1913–1914.

Obr. 38. Praha 3-Vinohrady, čp. 1715, Čerchovská 8, Bohuslav Homoláč, 1914, **A)** Neprovedený návrh (uloženo archiv MČ Praha 3). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

Homoláč, který měl stavební firmu, svoje plány většinou podepisoval, čímž usnadnil práci budoucím badatelům. Přesto však není vyloučen jako autor fasády domu s reliéfní sochařskou výzdobou v Kolínské 17,²⁴⁹ jehož plány z roku 1912 podepsal mistr zednický Karel Lehovec. Dva domy v Lužické 17 a 19,²⁵⁰ které signoval a stavěl Bohumil Hrabě roku 1913, rovněž odpovídají Homoláčovu stylu.²⁵¹ Jiným stavitelem, pro něhož Homoláč velmi pravděpodobně navrhoval fasády, byl Václav Zákostelna, jenž vystavěl domy Heřmanova 24,²⁵² Žižkovo náměstí 5²⁵³ a U Svatého Ducha 3.²⁵⁴ Další objekt, připadající v úvahu pro Homoláčovo autorství, je kubistický hudební pavilon v parku na Jezerce v Nuslích, který svou konstrukcí i pojetím připomíná toušeňskou kolonádu. Tento nedatovaný, v archivu nevidovaný pavilon, mohl vzniknout až krátce po 1. světové válce (obr. 39).²⁵⁵ Na závěr je třeba přiznat, že Homoláčova tvorba (zpočátku kubizujících) činžovních domů ve 20. letech je méně významná.

Bohumil Hübschmann (Hypšman; 1878–1961)

Studoval ve Vídni u architektů Luntze a Wagnera (1901–1904). Nejstarší jeho známou realizací je pravděpodobně ústav vila s dřevěnými prvky ve štítech v ulici Smržovská.²⁵⁶ Významnou průmyslovou stavbu představují Akciové mlýny Jankovcova 49 (obr. 40 a, b).²⁵⁷ Současně navrhoval tři vily: Eysseltovu v Libocké 33²⁵⁸, Sieburgerovu Pod kaštany 18²⁵⁹ a v Půlkrukové 42.²⁶⁰

V asanačním Josefově navrhl spolkový a činžovní dům včetně oplocení židovského hřbitova v Široké 5 a 7²⁶¹ a činžovní dům v Královské.²⁶² Další jeho dům ve stylu moderny je na

Obr. 39. Praha 4-Nusle, kubistický hudební pavilon v parku, čp. 1451, Na Jezerce, asi 1922, přestavbu prováděl v roce 1925 stavitel Václav Paur (foto P. Havlík, 2012).

249 Čp. 1661, Kolínská 17, Praha 2-Vinohrady.

250 Čp. 1681, 1682, Lužická 17, 19, Praha 2-Vinohrady.

251 Se stavitel Bohumilem Hrabětem spolupracoval na domě Lužická 6 (čp. 1646 Praha 2-Vinohrady).

252 Čp. 1168, Heřmanova 24, Praha 7-Holešovice, 1914.

253 Čp. 1197, Žižkovo náměstí 5, Praha 3-Žižkov, 1914. Stavitel Zákostelna ukončuje vestibuly typickým polygonálním nadsvětlíkem; tvrdá omítka na uliční fasádě tohoto domu přečkala pravděpodobně celé století.

254 Čp. 9, U Svatého Ducha 3, Dušní 9, Praha 1-Josefov, 1914–1915.

255 Čp. 1451, Na Jezerce, Praha 4-Nusle. Přestavbu Jezerky prováděl v roce 1925 stavitel Václav Paur.

256 Čp. 34 Smržovská, v Praze 9-Klánovice, 1905.

257 Čp. 1037, Jankovcova 49, Na Manínách 56, U Parního mlýna 1, Praha 7-Holešovice, projekt 1905, realizace 1909–1910.

258 Čp. 274, Libocká 33, Praha 6-Liboc, 1906.

259 Čp. 286, Pod Kaštany 18, U Vorlíků 19, Praha 6-Bubeneč, 1908–09.

260 Čp. 99, Půlkruková 42, Praha 6-Vokovice, 1909.

261 Čp. 36, Široká 5; čp. 37, Široká 7, Maiselova 13, Praha 1-Josefov, 1910–1911.

262 Čp. 658, Královská, Praha 1-Staré Město, 1910–1911. Zbořen kvůli výstavbě obchodního domu Kotva, současně byl zničen v téže ulici i dům stavitele Jana Pacla (1907) s folklórní a zoomorfní fasádou, kterou mohl navrhnout architekt Dušan Jurkovič (sine 1911a)

Obr. 40. Praha 7-Holešovice, čp. 1037, Jankovcova 49, Na Manínách 56, U Parního mlýna 1, Bohumil Hübschmann, 1905–1910. **A)** Návrh průčelí Akciového mlýna projekt 1905. **B)** Současný stav (foto M. Kracík, 2012).

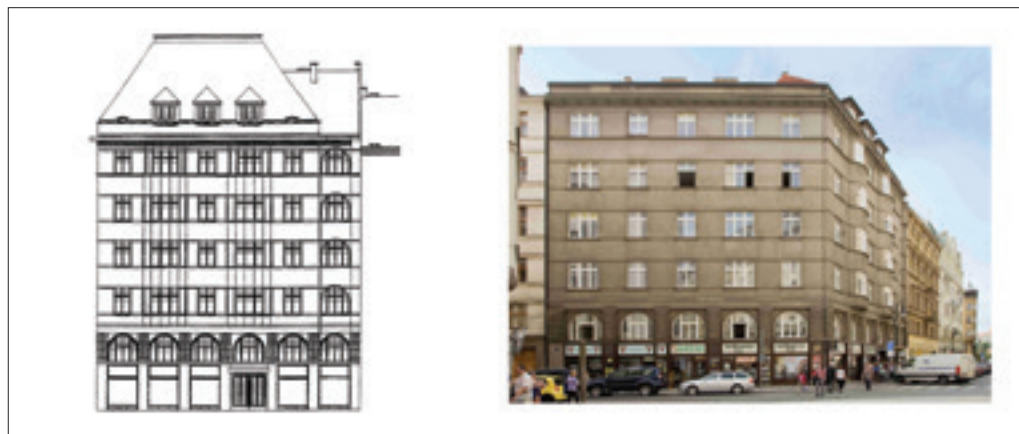

Obr. 41. Praha 3-Žižkov, čp. 1223, Příbyslavská 3, Bohumil Hübschmann, průčelí 1911. Roku 1911 byl dům pravděpodobně před dokončením (foto P. Havlík, 2012).

Obr. 42. Praha 1-Staré Město, čp. 45, Kaprova 10, Žatecká 3, Bohumil Hübschmann, stavitel František Schlaffer, 1919. **A)** Plán fasády (uloženo archiv MČ Praha 1). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

Národní 19.²⁶³ Roku 1911 navrhl činžovní dům Jirečkova 4,²⁶⁴ ve stejném roce vyřešil nové, oproti navrhovanému více moderní průčelí domu Příbyslavská 3 (obr. 41).²⁶⁵ Později akceptuje některé principy architektonického kubismu při návrhu domu Kaprova 10 (obr. 42).²⁶⁶ Současně navrhuje mlýn, silo a pekáren U Továren 27.²⁶⁷ V Hostivaři v Dolnoměcholupské 15²⁶⁸ staví další bytový objekt ve svém pojetí kubismu. V obdobném stylu vytvořil domy pro družstvo Rovnost ve Vratislavově ulici (obr. 43 a, b).²⁶⁹ V souboru Ořechovky byly v roce 1923 postaveny podle jeho návrhu rodinné domy Na Klínku. Vlastní rodinný dům si vystavěl U Laboratoře 4.²⁷⁰

V letech 1927–1929 postavil Tomáš Šašek rozsáhlý rodinný dům na Úvoze 13,²⁷¹ který je s největší pravděpodobností též dílem Bohumila Hübschmanna (podle šambrán a členění oken; VLČEK 2004). Na Palackého náměstí byly podle jeho řešení v období 1923–1931 postaveny kancelářské budovy.²⁷² V Klimentské 11²⁷³ navrhovali s Františkem Roithem budovu nemocenské pojišťovny, 1924–1926. Na Senovážném nám. 29²⁷⁴ navrhl dostavbu Plodinové burzy, 1928–1930 a ve stejné době i činžovní dům U Starého hřbitova 3.²⁷⁵ V Břehové 5²⁷⁶ navazuje na Engelovu vilu jednopodlažní křídlo (související s oplocením hřbitova), které je evidentně též dílem Bohumila Hübschmanna. Stavitel Antonín Řehák vystavěl po válce v Hostivaři činžovní dům Daliborova 24²⁷⁷ a rodinný dům

²⁶³ Čp. 949, Národní 19, Praha 1-Staré Město, 1910–1912.

²⁶⁴ Čp. 1073, Jirečkova 4, Praha 7-Holešovice.

²⁶⁵ Čp. 1223, Příbyslavská 3, Praha 3-Žižkov. Roku 1911 byl dům pravděpodobně před dokončením.

²⁶⁶ Čp. 45, Kaprova 10, Žatecká 3, Praha 1-Staré Město, stavitel František Schlaffer, 1919.

²⁶⁷ Čp. 261, U Továren 27, Praha 15-Hostivař, 1919–1922, nyní filmové ateliery.

²⁶⁸ Čp. 253, Dolnoměcholupská 15a, U Pekárny 2, Praha 15-Hostivař, 1920–1923.

²⁶⁹ Čp. 156, Vratislavova 22, 1922–1923; čp. 20 Vratislavova 24 a 28, 1924–1925; Praha 2-Vyšehrad.

²⁷⁰ Čp. 565, U Laboratoře 4, Střešovická 2, Slunná 1, Praha 6-Střešovice, 1926–1927.

²⁷¹ Čp. 156, Úvoz 13, Praha 1-Hradčany, dnes švédská ambasáda.

²⁷² Čp. 375, Na Moráni 2, náměstí Pod Emauzí 1, Palackého náměstí 4, Pod Slovany 19 a 21; čp. 376, Praha 2-Nové Město. Výtvarná spolupráce František Kysela, Jaroslav Horejc.

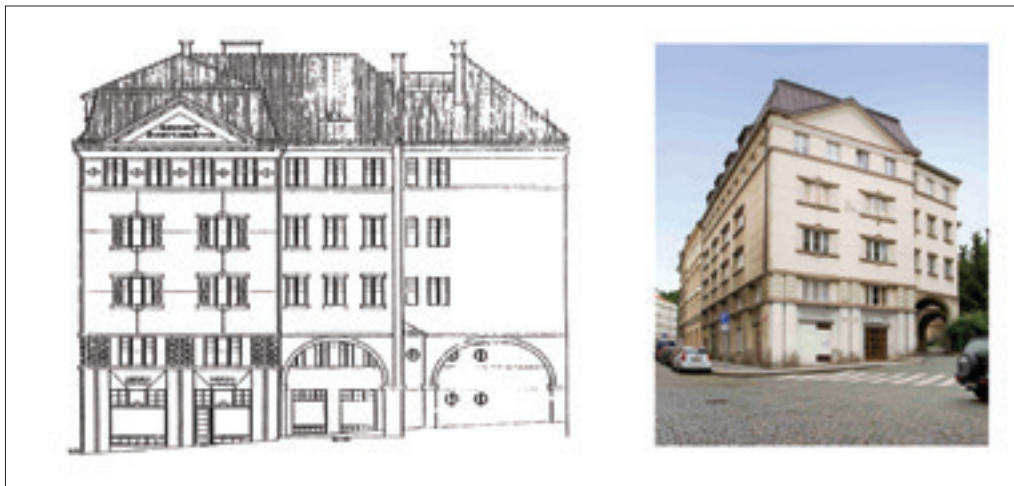
²⁷³ Čp. 1235, Klimentská 11 a 13, Lannova 2, U Nemocenské pojišťovny 1 a 3, Praha 1-Nové Město.

²⁷⁴ Čp. 866, Senovážné náměstí 29 a 30, Senovážná 1, Praha 1-Nové Město

²⁷⁵ Čp. 248, U Starého hřbitova 3, Praha 1-Josefov.

²⁷⁶ Čp. 274, Břehová 5, Praha 1-Josefov.

²⁷⁷ Čp. 266, Daliborova 24, Praha 15-Hostivař, 1921–1922.

Obr. 43. Praha 2-Vyšehrad, čp. 20 Vratislavova 24 a 28, 1924–1919. A) Původní plán (uloženo archiv MČ Praha 2). B) Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

Štěrboholská 21.²⁷⁸ Obě fasády ve stylu pozdního kubismu i typický způsob členění jejich oken na základě analogie nasvědčují, že jako jejich architekt není vyloučen Bohumil Hübschmann. Koncem 20. let se v oplechování Hübschmannových střech objevuje charakteristická křivka klikatka („cikcak“). Ve Vratislavově 20²⁷⁹ postavil Josef Počta roku 1927 činžovní dům, který má šambrány i členění oken jako Úvoz čp. 156.²⁸⁰ Nad Kazankou 36²⁸¹ stojí rozlehlá vila, která nevylučuje, že ji mohl navrhovat Hübschmann (asi v roce 1928), obdobně jako puristická stavba nájemního domu na historických základech v Zámecké 5.²⁸² V Korunní 2²⁸³ vystavěl Tomáš Šašek budovu gymnázia, která celkovým architektonickým pojetím velmi připomíná dostavbu Plodinové burzy. Ani v těchto případech nelze na základě stylových prvků jako architekta vyloučit Bohumila Hübschmanna.

Josef Chochol (1880–1956)

Studoval u Otto Wagnera na vídeňské umělecké akademii. Ještě v pozdní, hoffmanovské secesi navrhoval roku 1910 interiér Primátorského sálu (zasedací síň) Staroměstské radnice (sine 1910, 151–153; sine 1911–1912, 90) a později pět radikálně kubistických staveb pod Vyšehradem: Rašínovo nábřeží 28 (obr. 44),²⁸⁴ tři vily Rašínovo nábřeží 6, 8 a 10²⁸⁵ a nárožní činžovní dům Neklanova 30.²⁸⁶ Po válce s Františkem Menclem projektoval Trojský most z Holešovic do Libně, 1926–1928.²⁸⁷

Kubistické oplocení (mříž) u kašny se Štursovými delfíny před kostelem sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí (obr. 45) je formově analogické s oplocením známé Kovařovičovy vily. Není proto vyloučeno, že na obnově staroměstské barokní památky spolupracoval i Chochol.

Václav Vítězslav Chytrý (1865–1917)

Po Státní průmyslové škole studoval v letech 1885–1886 Uměleckoprůmyslovou školu, poté pobýval v Paříži, 1893–1894 pracoval u stavitele Josefa Filipovského a postavil řadu neorenesančních domů. Později působil u Václava Havla, s nímž uskutečnil 1895–1897 mj. eklektické domy Na Zderaze (obr. 46 a, b)²⁸⁸ a ve Skořepce 4.²⁸⁹ Roku 1908 se zúčastnil soutěže na letenský průkop.

Ve svém neorenesančním období se vyznačuje často palmetovou výzdobou (s oválným centrálním prvkem, malým erbem). Později přechází do novobarokních fasád s jemně zaoblenými rohy šambrán, jako domu pana Olivy v Nitranské 14 (sine 1896; obr. 47).²⁹⁰

Obr. 44. Praha 2-Vyšehrad, Kovařovičova vila, čp. 49, Libušina 3, Rašínovo nábřeží 28, Josef Chochol, 1912–1913 (foto P. Havlík, 2012).

Obr. 45. Praha 1-Staré Město, Staroměstské náměstí. Kubistické oplocení u kašny se Štursovými delfíny před kostelem sv. Mikuláše (foto P. Havlík, 2012).

278 Čp. 268, Štěrboholská 21, Praha 15-Hostivař, 1922–1923.

279 Čp. 22, Vratislavova 20, Praha 2-Vyšehrad.

280 Čp. 156, Úvoz 13, Praha 1-Hradčany.

281 Čp. 218, Nad Kazankou 36, Trojská 92, Praha 8-Troja.

282 Čp. 200, Thunovská 11, Zámecká 5, Praha 1-Malá Strana, Tomáš Šašek, 1935.

283 Čp. 586, Korunní 2, náměstí Míru 10, Praha 2-Vinohrady, 1937–1938.

284 Čp. 49, Kovařovičova vila, Libušina 3, Rašínovo nábřeží 28, Praha 2-Vyšehrad, 1912–1913.

285 Čp. 42, 47, 71, Rašínovo nábřeží 6, 8, 10, Praha 2-Vyšehrad, 1912–1913.

286 Čp. 98, Neklanova 30, Přemyslova 11, Praha 2-Vyšehrad, 1913.

287 Zbořen a nahrazen novým mostem Barikádníků na původních pilířích, architekt Jiří Trnka, konstruktér Petr Dobrovský.

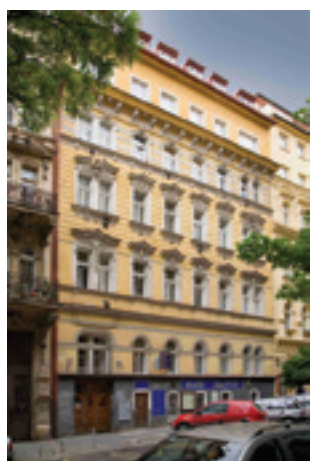
288 Čp. 1947, Na Zderaze 3, 5, Praha 1-Nové Město, 1895–1896.

289 Čp. 1056, Skořepka 4, Praha 1-Staré Město.

290 Čp. 918, Nitranská 14, Praha 3-Vinohrady, 1896.

Obr. 46. Praha 2-Nové Město, čp. 1947, Na Zderaze 3 a 5, Václav Vítězslav Chytrý, 1895–1896.

A) Plán fasády (uloženo archiv MČ Praha 2). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

Obr. 47. Praha 3-Vinohrady, čp. 918, Nitranská 14, Václav Vítězslav Chytrý, 1896 (foto P. Havlík, 2012)..

V Řeznické 1²⁹¹ pro změnu postavil roku 1899–1900 neogotický dům s kružbami v lodžii.²⁹² V období 1902–1908 zastavěl celkem 14 parcel ekletickými činžovními domy v Bubenči (některé s výrazným prosklením části fasád) mezi ulicemi Nad Královskou oborou, Jana Zajíce a Šmeralovou,²⁹³ navrhoval také vily a měšťanskou školu v Jaroměři, po roce 1910 uskutečnil řadu staveb u Dubrovníka v Chorvatsku.

Ferdinand Víšek podepsal plány rozsáhlého domu na Václavském náměstí 58.²⁹⁴ Podle analogií v detailech nelze vyloučit, že se může jednat o Chytrého práci. Se stavitelem Josefem Filipovským Chytrý pravděpodobně navrhoval v roce 1894 domy Seifertova 18²⁹⁵ a Seifertova 48²⁹⁶ se židovskou modlitebnou v druhém podlaží, dále v Malé Štěpánské 7 a 9²⁹⁷ a v Trojanově 1.²⁹⁸ Konečně nelze vyloučit ani nárožní dům U Slepé brány.²⁹⁹ Roku 1894 byla též postavena obecná škola Františka Křížka 3,³⁰⁰ jejíž architektonické řešení naznačuje, že by mohlo pocházet od V. V. Chytrého. Obdobně platí i pro dům s lékárnou v Myslíkova 9³⁰¹ a sousední Pštrossova 1,³⁰² a také (neogotické) nájemní domy Na Hrázi 5³⁰³ i nárožní v Týnské uličce 2.³⁰⁴ Další neogotické domy (stavitel František Jiskra) představují neúměrně převýšený dvojdom mezi ulicemi Karoliny Světlé 23³⁰⁵ a Divadelní 22,³⁰⁶ činžovní domy Vinohradská 24 a 26,³⁰⁷ Vinohradská 29 a 31,³⁰⁸ Odborů 2,³⁰⁹ dále tři domy na Masarykově nábřeží 4–8.³¹⁰ Často se u nich vyskytují lodžie s kružbami, celkový dojem u nich (analogií detailů s Řeznickou) nevylučuje autorství Chytrého.

291 Čp. 672, Řeznická 1, Vodičkova 2, Praha 1-Nové Město.

292 Spolupráce se sochaři Jindřichem Čapkem a Jaroslavem J. Vorlem.

293 Čp. 215, 216 a 209, Jana Zajíce 27, 29 a 31; čp. 203, Jana Zajíce 33, Nad Královskou oborou 23; domy Nad Královskou oborou 29 a 31 (čp. 242 a čp. 232 s ateliery) však vyzdobil již vegetabilním dekorem, 1904–1905. Vše Praha 7-Bubeneč.

294 Čp. 805 Václavské náměstí 60, 1894–1895, úpravy 1924–1926 Ferdinand Tomiško.

295 Čp. 22, Seifertova 18, Příbyslavská 12, Praha 3-Žižkov, 1893.

296 Čp. 840 Seifertova 48, Praha 3-Žižkov.

297 Čp. 1930, 1929, Malá Štěpánská 7, 9, Praha 2-Nové Město, 1894–1895.

298 Čp. 1954, Trojanova 1, Rašínovo nábřeží 68, Praha 2-Nové Město, 1896.

299 Čp. 16, U Slepé brány, Jugoslávská 8, Tylovo náměstí 7, Praha 2-Vinohrady, asi 1893.

300 Čp. 370, Františka Křížka 3, 5, Letohradská 1, Praha 7-Holešovice.

301 Čp. 1922, Myslíkova 9, Praha 1-Nové Město. Spolupráce se sochařem Quidem Kociánem, jako architekt se uvádí František Niklas.

302 Čp. 207, Pštrossova 1, Myslíkova 11, Praha 1-Nové Město, 1894.

303 Čp. 216, U Husitů, Na Hrázi 5, Praha 8-Libeň, 1903–1904, stavitel Alois Vavrouš.

304 Čp. 628, Týnská ulička 2, Týnská 5 Praha 1-Staré Město.

305 Čp. 321, Karoliny Světlé 23, Praha 1-Staré Město.

306 Čp. 1088, Divadelní 22, Praha 1-Staré Město, 1904.

307 Čp. 1367, 1368, Vinohradská 24 a 26, Praha 2-Vinohrady, 1905.

308 Čp. 1596, 1595, Vinohradská 29, 31, Praha 2-Vinohrady, 1910, s „kafkovskou“ sochařskou výzdobou.

309 Čp. 263, Odborů 2, Myslíkova 22, Na Zbořenci 9, Praha 1-Nové Město, 1906.

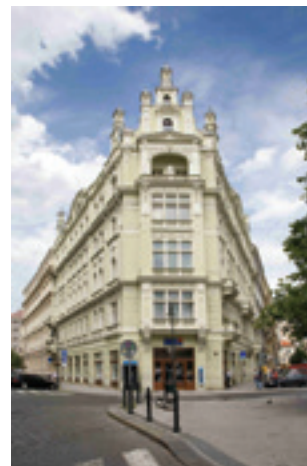
310 Čp. 2015, 2016, 2017, Masarykově nábřeží 4, 6, 8, Praha 1-Nové Město, 1906.

Karel Janda (1849–?)

Studoval u Zítka na české a současně na německé technice. Jeho první realizované stavby z 80. a 90. let byly neorenesanční nebo eklektické: Petřské nám. 7,³¹¹ Konviktská 2 a 4.³¹² Stal se specialistou na složité, jednak hloubkové a zejména na nárožní dispozice, a ty dokázal dobře využít. Byl to jeden z mála architektů a stavitelů, který si pravděpodobně sám navrhoval fasády (se spoluprací štukatérů, tedy sochařů), a současně nic nenasvědčuje tomu, že by je byl kreslil pro druhé stavitele. Ve florálním období vystavěl mj. tyto domy: Dlouhá 9 (obr. 48),³¹³ V Kolkovně 8,³¹⁴ V Kolkovně 7,³¹⁵ Kaprova 13,³¹⁶ Václavské náměstí 35,³¹⁷ Na Perštýně 7,³¹⁸ Dlouhá 16 a 18,³¹⁹ Věžeňská 5,³²⁰ Kaprova 12.³²¹

František Kavalír (1878–1932)

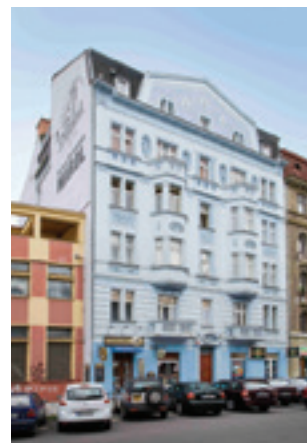
Žák Jana Kotěry z Uměleckoprůmyslové školy, později vlastnil stavební a projekční firmu V. a F. Kavalírové. Architekt mnohých a častěji publikovaných pozdně secesních domů, zejména na Smíchově a vil v oblasti Hřebenek; po 1. světové válce provedl rekonstrukci a dostavbu smíchovské usedlosti Hřebenka.³²² Zúčastnil se řady soutěží; Okresní hospodářská záložna Zbraslav byla po soutěži realizována do roku 1908. V roce 1908–1909 navrhoval sokolovnu ve Vrázově 6.³²³ Dále vystavěl domy Bubenečská 8 a 10,³²⁴ Kováků 7³²⁵ a Holečkova 56.³²⁶ Na bývalých hradčanských baštách, navrhl roku 1911 řadový rodinný dům se sochařskou výzdobou Na Baště sv. Ludmily³²⁷ a v asanační oblasti v Bílkově 4³²⁸ nárožní dům, nad jehož vstupem je reliéf ležící ženy (obr. 49).

Obr. 48. Praha 1-Staré Město, čp. 743, Dlouhá 9, Kozí 2, Karel Janda, 1902 (foto P. Havlík, 2012).

Obr. 49. Praha 1-Josefov, čp. 132, Bílkova 4, Elišky Krásnohorské 13, František Kavalír, 1910–1913 (foto P. Havlík, 2012).

František Kavalír přichází analogicky také v úvahu jako možný autor fasády řadového domu v Preslově 11 (obr. 50),³²⁹ kde je v oválu reliéfní motiv (jako v Josefově čp. 132, viz. poznámka 329), nebo dalších domů Na Plzeňce 3, 4.³³⁰ Není též vyloučeno, že mohl navrhovat nárožní dům U Santošky³³¹

Obr. 50. Čp. 1266, Preslova 11, Praha 5-Smíchov 1911–1912. Plány podepsal stavitel Václav Biňavec (foto P. Havlík, 2012).

311 Čp. 1097, Soukenická 38, Petřské náměstí 7, Truhlářská 35, Praha 1-Nové Město, 1890–1991.

312 Čp. 319, Konviktská 2, Divadelní 18; čp. 318, Konviktská 4, Praha 1-Staré Město, 1891.

313 Čp. 743, Dlouhá 9, Kozí 2, Praha 1-Staré Město, spolupráce se sochaři Václavem Kunešem a Otakarem Rákosníkem, portál vytvořil sochař Josef Mayer (sine 1906), 1902.

314 Čp. 910, U Oštěpu, V kolkovně 8, Věžeňská 2, Praha 1-Staré Město, 1904–1905

315 Čp. 907, V Kolkovně 7, Dušní 10, Praha 1-Staré Město, 1904–1905.

316 Čp. 14, Kaprova 13, Maiselova, Praha 1-Josefov, 1905–1906.

317 Čp. 821, Václavské nám. 35, Praha 1-Nové Město, 1906–1907.

318 Čp. 346, Na Perštýně 9, Praha 1-Staré Město, 1910–1911.

319 Čp. 705, Dlouhá 16, Masná 1; čp. 704, Dlouhá 18, Praha 1-Staré Město, 1911–1913.

320 Čp. 116, Věžeňská 5, Praha 1-Staré Město, 1912–1913.

321 Čp. 40, Kaprova 12, Žatecká 6, Praha 1-Staré Město, 1913–1914, asi pouze stavěl.

322 Čp. 107, Švédská 39; čp. 1844, Švédská 35; čp. 1716, Švédská 41, Praha 5-Smíchov, 1924–1926.

323 Čp. 1163, Sokolovna, Vrázova 6, Praha 5-Smíchov.

324 Čp. 282, 283, Bubenečská 8, 10, Dejvice, 1909–1910.

325 Čp. 1192, dům bratří Holanů, Kováků 7, Praha 5-Smíchov, 1909–1910.

326 Čp. 1265, Holečkova 36, Zapova 2, Praha 5-Smíchov, nárožní stavba včetně obou sousedních, 1911.

327 Čp. 252, Na Baště sv. Ludmily 3, Mickiewiczova 4, Praha 1-Hradčany.

328 Čp. 132, Bílkova 4, Elišky Krásnohorské 13, Praha 1-Josefov, 1910–1913.

329 Čp. 1266, Preslova 11, Praha 5-Smíchov 1911–1912. Plány podepsal stavitel Václav Biňavec.

330 Čp. 1235, 1236, Na Plzeňce 2, 4, Praha 5-Smíchov, asi 1911–1912.

331 Čp. 1046, Bieblova 10, U Santošky 2, Praha 5-Smíchov, asi 1908.

Obr. 51. Praha 6-Bubeneč, Václav Klatovský, stavitel Václav Mašita, 1911. **A)** Čp. 358, Šmeralova 19. **B)** Čp. 359, Šmeralova 17, s drobným kubizujícím dekorem ve vstupní části (foto P. Havlík, 2012).

či tovární objekty Plzeňská 67³³² a Vrchlického 36.³³³ V Grafické 27, 29³³⁴ vystavěl Václav Biňavec dvojici domů, typické rysy vykazuje i nájemní dům v Radimově 8.³³⁵ Ani u těchto objektů není – na základě detailů – vyloučena Kavalírova účast.

Friedrich Kick (1867–1945)

Vystudoval techniku v Praze a Mnichově; dále byl ve Vídni u Wagnera. Získal tituly Hofrat, Dr. techn. a byl docentem německé techniky v Praze. Navrhoval radnici v Bílině, sanatorium ve Františkových Lázních, lesní kapli v Kunraticích, Zemský dům (Landhaus) v Lanškrouně. V Praze vytvořil publikaci *Alt-Prager Architekturdetails* vydanou v Rakousku. Jedinou jeho známou pražskou realizací je nárožní dům Židovské obce³³⁶ ve wagnerovské klasicizující secesi.

Podle některých náznaků nelze vyloučit, že Kick mohl navrhovat i palác ve Washingtonově 23³³⁷ vystavěný Matějem Blechou v roce 1907.³³⁸

Václav Klatovský (1879–1954)

Absolvoval Státní průmyslovou školu, stavitelem byl od roku 1910. Po neobarokní vile V Šáreckém údolí 46³³⁹ jsou jeho nejstarší známé stavby situovány v tzv. novém Karlíně: v Křížkové ulici 76³⁴⁰ v Březinově 31³⁴¹ v Hybešově 7,³⁴² Na Střelnici 6.³⁴³ Ve Šmeralově ulici 17, 19³⁴⁴ navrhoval roku 1911 dva činžovní domy (obr. 51 a, b). Štíty domů nesou reliéfy představující mužský a ženský akt v pomyslném dialogu, jejich geometrické fasády se spirálami se vyznačují „lámanými“ frontony. Není pochyb o tom, že Klatovského tvorba mohla být inspirována Aloisem Masákem. Zatímco Masák je „masivnější“, Klatovského kovová zábradlí bývají více subtilní, často až pavučinová. Roku 1913 uskutečnil Na Valech 6, 8³⁴⁵ dvojici domů ve stylu klasicizující moderny, zatímco řadový dům z téhož roku U Akademie 9³⁴⁶ nese výrazné kubizující prvky na fasádě (okosení v balkonech). Ke kubistickému výtvarnému názoru se přihlašuje i činžovní a obchodní dům Milady Horákové 11³⁴⁷ s pavučinovými, jehlancově utvářenými balkonovými zábradlími, jehož výstavba se protáhla od roku 1913 do 1917 (obr. 52).

Méně výrazná je trojice domů v ulici Komunardů a Dělnická³⁴⁸ dokončená těsně před válkou. Další stavba Husitská 28³⁴⁹ z roku 1914, která je rovněž bez náznaků kubismu, uzavírá řadu známých Klatovského prací secesního období.

Stavitel Josef Stránský vystavěl v Mařákově 2³⁵⁰ roku 1907 nárožní dům se secesní fasádou a s charakteristickým zábradlím. Zde – podle detailu – není jako spolupracovník vyloučen Václav Klatovský. Stránský vystavěl v téže ulici dům č. 10 (sine 1911b, později purizováno),³⁵¹ u jehož návrhu opět nelze Klatovského vyloučit, obdobně jako u Stránského dalších domů v Dejvicích.³⁵² Součástí souvislejší řady domů navrhovaných většinou Aloisem Masákem jsou i stavby v Ověnecké 40 a 42,³⁵³ které velmi pravděpodobně nepocházejí od tohoto Ohmannova žáka,

Obr. 52. Praha 7-Holešovice, čp. 452, Milady Horákové 11, Václav Klatovský, 1913–1917 (foto P. Havlík, 2012).

332 Čp. 1270, Plzeňská 56, Praha 5-Smíchov, asi 1911.

333 Čp. 47, Vrchlického 36, Praha 5-Košíře, asi 1911.

334 Čp. 1233, 1254, Grafická 27, 29, Praha 5-Smíchov, asi roku 1912.

335 Čp. 447, Radimova 8, Praha 6-Břevnov, asi 1910.

336 Čp. 970, Růžová 7, U Půjčovny 1, Praha 1-Nové Město, 1912–1914.

337 Čp. 1569, Washingtonova 21, Praha 1-Nové Město.

338 Podobné prvky má i Kickův publikovaný a neprovedený návrh jiného domu (sine 1916). V archivu MČ Praha 1 je uložen též neprovedený návrh domu čp. 1569 z roku 1906, jehož autorem by mohl být architekt Emil Králíček.

339 Čp. 259, V Šáreckém údolí 46, stavitel Rudolf Kestřánek, 1909.

340 Čp. 500, Křížkova 76, Praha 8-Karlín, 1909.

341 Čp. 524, Březinova 31, Praha 8-Karlín, 1910.

342 Čp. 529, Hybešova 7, Praha 8-Karlín, 1910.

343 Čp. 522, Na Střelnici 6, Praha 8-Karlín, 1910.

344 Čp. 359, 358, Šmeralova 17, 19, Praha 6-Bubeneč, stavitel Václav Mašita, čp. 359 má ve vstupní části drobný kubizující dekor.

345 Čp. 288, 287, Na Valech 6, 8, Praha 1-Hradčany.

346 Čp. 389, U Akademie 9, Praha 6-Bubeneč.

347 Čp. 452, Milady Horákové 11, Praha 7-Holešovice.

348 Čp. 1129, Komunardů 27; čp. 1130, Komunardů 25, Dělnická 39; čp. 1131, Dělnická 37, Praha 7-Holešovice, 1912–1914.

349 Čp. 1251, Husitská 28, Praha 3-Žižkov.

350 Čp. 252, Mařákova 2, Dejvická 10, Praha 6-Dejvice.

351 Čp. 276, Mařákova 10, Praha 6-Dejvice, 1910.

352 Čp. 324, 267, Dejvická 19, 28, Praha 6-Dejvice, 1909.

353 Čp. 323, 316, Ověnecká 40, 42, Praha 7-Bubeneč, stavitel František Troníček, 1910.

ale nesou rysy prací Klatovského, podobně jako Ověnecká 34.³⁵⁴ V ulici Komunardů 13 a 15³⁵⁵ vznikla v roce 1911–1912 zajímavá dvojice činžovních domů s figurálními reliéfy na atikách, námetem i tvaroslovím velmi připomínající zmíněné domy ve Šmeralově ulici³⁵⁶. Není vyloučeno, že i tyto fasády mohou být prací Václava Klatovského.

V Tábořské 26 a 28³⁵⁷ a na náměstí generála Kutlvašra 7³⁵⁸ obestavěl Karel Hannauer nároží trojicí domů,³⁵⁹ jejichž fasády odpovídají stylu Klatovského. Rudolf Kestřánek postavil v Jaselské 7³⁶⁰ a v Srbské 7³⁶¹ roku 1910 dvojici činžovních domů, jiný v Lumírově 15³⁶² a další domy v Srbské 1³⁶³ a Milady Horákové 13.³⁶⁴ U těchto domů i u původního, později změněného návrhu domu Ostrovní 21³⁶⁵ nelze na základě náznaků vyloučit, že se na jejich projektu mohl podílet Klatovský. Podobně je to u Kestřánkova – více kubizujícího než secesního – nárožního domu v Husitské 26 (obr. 53 a, b).³⁶⁶ Obdobně, na podkladě forem balkonových zábradlí, lze uvažovat i u adaptací starších domů Spálená 3 a Jindřišská 10.³⁶⁷

Richard Klenka, rytíř z Vlastimilu (1873–1954).

Studoval pražské Vysoké učení technické u Jana Kouly a Josefa Schulze, dále v Paříži na École de Beaux Arts. Profesor pražské Uměleckoprůmyslové školy do roku 1935, v roce 1901 vypracoval soutěžní návrh na úpravu Starého a části Nového Města. Byl též autorem řady staveb v pražské asanační oblasti, na Smíchově, Vinohradech, Holešovicích, v řadě případů ve spolupráci s architektem a stavitelům Františkem Weyrem. S firmou Františka Buldry uskutečnil v Dykové ulici³⁶⁸ řadu činžovních domů s drobným florálním dekorem. Ve stejném stylu je i Národní 24³⁶⁹ i sousední číslo 22.³⁷⁰ V Italské 4³⁷¹ navrhoval roku 1903 nájemní dům s asymetrickou, čistě

Obr. 53. Čp. 1249, Husitská 26, Praha 3-Žižkov, stavitel Rudolf Kestřánek, 1913–1914. **A)** Plán fasády (uloženo archiv MČ Praha 3). **B)** Současný stav (foto P. Havlík, 2012).

354 Čp. 314, Ověnecká 34, Praha 7-Bubeneč, asi 1910.

355 Čp. 1049, 1048, Komunardů 13, 15, Praha 7-Holešovice.

356 První plán podepsal stavitel Eduard Paroubek, druhý Ferdinand Štěpánek.

357 Čp. 591, Tábořská 26; čp. 583, Tábořská 28, Praha 2-Nusle, 1911.

358 Čp. 584, náměstí Generála Kutlvašra 8, Praha 2-Nusle, 1911.

359 V první části této studie nedopatřením připisováno Aloisu Masákovi.

360 Čp. 285, Jaselská 7, Praha 6-Dejvice.

361 Čp. 286, U Líbalů, Jaselská 5, Srbská 7, Praha 6-Dejvice.

362 Čp. 564, Lumírova 15, Praha 2-Nusle, 1911.

363 Čp. 185, U Nové Prahy, Srbská 1, Pod Kaštany 9, Praha 6-Dejvice, 1912.

364 Čp. 451, Milady Horákové 13, Praha 7-Holešovice, 1913.

365 Čp. 124, Ostrovní 21, Praha 1-Nové Město, 1911.

366 Čp. 1249, Husitská 26, Praha 3-Žižkov, 1913–1914.

367 Čp. 83, Spálená 3 a čp. 907, Jindřišská 10, Praha 1-Nové Město.

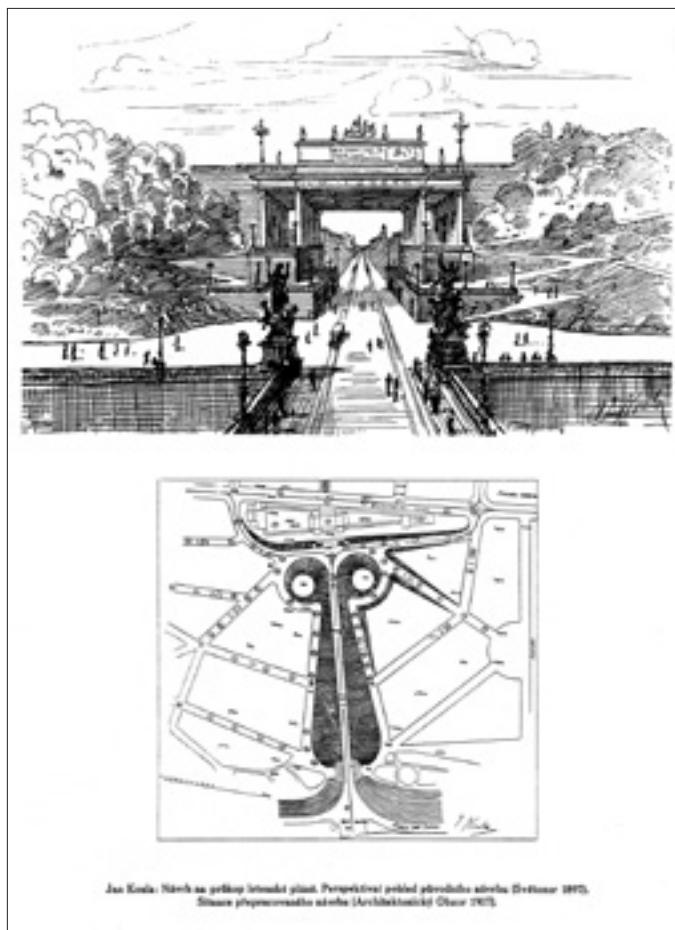
368 Čp. 1165, 1158, 1156, 1117, 1118, Dykova 15, 17, 19, 21, 23, Praha 10-Vinohrady, 1901–1902.

369 Čp. 115, Národní 24, Spálená 51, Praha 1-Nové Město.

370 Čp. 1987, Národní 22, Praha 1-Nové Město.

371 Čp. 1189, Italská 4, Praha 2-Vinohrady.

Obr. 54. Soutěžní návrh letenského průkopu, Jan Koula 1897 (Koula 1921–1922, repro autor, 2012).

neobarokní fasádou,³⁷² Na Příkopě 1³⁷³ vznikl jeho spíše eklektický, neobarokní dům, zatímco Klenkova stavba U Zlatého kříže na Staroměstském náměstí 10³⁷⁴ se vyznačuje rozvilinami (nikoli secesními) na ploše fasády. Pro Jubilejní výstavu Obchodní a živnostenské komory 1908 navrhoval hlavní pavilon obchodní komory a restauraci U Primasů.

Z trojice nadstandardních eklektických nárožních domů s nezvyklým potlačením věže je první Pařížská 17,³⁷⁵ další jsou na Strossmayerově náměstí 10³⁷⁶ a Janáčkově nábřeží 5³⁷⁷ (sine 1911, 73, 74, tabulky 35, 36).³⁷⁸ Se stavitelem Josefem Janským uskutečnil v roce 1910–1911 dva domy v asanační oblasti: Elišky Krásnohorské 3³⁷⁹ a Maiselova 21.³⁸⁰ Roku 1912–1913 vystavěl Antonín Makovec dvojďům s moderní fasádou v Široké³⁸¹

a v téže době vznikl i kancelářský dům Passage na Václavském náměstí 5.³⁸² Významná byla též Klenkova vlastní vila z roku 1909 na Hanspaulce³⁸³ ve stylu moderny, s velkou verandou.³⁸⁴

Stavatel František Buldra postavil v letech 1894–1896 trojici domů v jedné řadě: Palackého 1³⁸⁵ Jungmannova 22 a 24.³⁸⁶ Roku 1896 vystavěl dvojďům v Myslíkově ulici³⁸⁷ i řadový dům Pštrossova 8.³⁸⁸ U návrhu těchto Buldrových staveb není podle stylových prvků jako spolupracovník vyloučen architekt Richard Klenka. V roce 1898–1899 postavil Buldra Wohankův dům v Dlouhé 36 (sine 1900b; 1902; 1903; 1906a; 1906b),³⁸⁹ který se u architektonické veřejnosti nedočkal valného uznání. V Pařížské 6³⁹⁰ Buldra vystavěl roku 1902–1903 řadový dům s neobarokní fasádou.

372 Stavitel Josef Veselý, spolupráce sochaři Karel Uttl a Václav Prokop.

373 Čp. 388, Na Příkopě 1, asi 1904, zbořen v souvislosti s výstavbou paláce ČKD.

374 Čp. 608, U Zlatého kříže, Staroměstské náměstí 10; čp. 607, Týnská ulička 5, Praha 1-Staré Město, stavitel Václav Romováček, 1906.

375 Snížení nároží, které se uplatňuje i u dvou dalších uvedených staveb, bylo pravděpodobně vyvoláno sousedstvím Staronové synagogy. Spolupráce František Weyr, 1906–1907 (sine 1907, tab. 114; sine 1908, 38, 39, tab. 46; sine 1909, 54–58; Kritika „oficiální architektury“ viz sine 1920–1921, tab. 88).

376 Čp. 965, Strossmayerovo náměstí 10, Janovského 7, Praha 7-Holešovice, 1909–1910.

377 Čp. 85, Janáčkově nábřeží 5, Praha 5-Smíchov.

378 Spolupráce František Weyr, 1909–1910.

379 Třídílné okno, jehož prostřední díl je (horizontálně) členěn níže než ostatní dva, tedy obráceně než např. u Osvalda Polívky nebo Aloise Masáka.

380 V biedermeierovské secesi a se zasklenými zimními zahradami (sine 1912, 86–91, tabulky 37, 38, 41).

381 Čp. 24, Široká 4, Valentinská 14; čp. 25, Široká 6, Žatecká 9, Praha 1-Josefov.

382 Čp. 840, Václavské náměstí 5, Praha 1-Nové Město, kancelářský dům Passage, od 1924 hotel Ambassador.

383 Čp. 265 Hanspaulka, Kozlovská 1, Nad Strakovkou 13, Praha 6-Dejvice.

384 Snímek fasády viz LUKEŠ 1984; tento vzácný doklad Klenkovy moderny byl znehodnocen necitlivou přestavbou (Ivan Kraus a Michal Kuzemský, 1997–1999).

385 Čp. 740, Palackého 1, Jungmannova 20, Praha 1-Nové Město.

386 Čp. 742, 745, Jungmannova 22, 24, Praha 1-Nové Město.

387 Čp. 1959, 1960, Grafie, Myslíkova 15, 17, Praha 1-Nové Město.

388 Čp. 1924, Pštrossova 8, Praha 1-Nové Město.

389 Čp. 714, Wohankův dům, Dlouhá 36, Praha 1-Staré Město, plošné uspořádání rozvilin na fasádě, stavitel František Buldra, spolupráce s Celdou Kloučkem.

390 Čp. 936, Pařížská 6, Praha 1-Staré Město.

Plány Wohankova domu mají stejný rukopis jako nerealizované (pozdější) Buldrovy plány Národní 417³⁹¹ nebo jako domu U Labutě ve Vladislavově 26 (SCHROLL 1904, tabulka 50).³⁹² Ani u právě zmíněných staveb čp. 417 a čp. 1978 není na podkladě analogií Richard Klenka jako architekt vyloučen. Stavitel Buldra prováděl v letech 1910–1913 řadový dům Vodičkova 32³⁹³ s pozdně secesní fasádou. Také zde lze podle stylových prvků uvažovat o Klenkově účasti, podobně jako u dále uvedených objektů jiných stavitelů: činžovní a obchodní dům Biskupská 1,³⁹⁴ Ortenovo náměstí 24,³⁹⁵ Bubenské nábreží 11³⁹⁶ – všechny tři stavěl Josef Domek. Plány administrativní budovy Tusarova 36³⁹⁷ podepsali stavitelé Josef Domek a Josef Vaňha, 1912–1913.³⁹⁸

Jan Koula (1855–1919)

Absolvent Vysokého učení technického v Praze a vídeňské Akademie u profesora Theofila Hansena. Byl asistentem u profesora Schulze, od 1897 profesorem pražské techniky. Jan Koula je jeden z předních představitelů pozdního historismu. K jeho významným pražským realizacím patří vlastní vila v Bubenči a Čechův most. Roku 1884 navrhoval sokolovnu v Českém Brodě, průkopem Letné se zabýval v letech 1897–1911 (obr. 54). Jeho vilu ve Slavičkově 17³⁹⁹ vystavěl Rudolf Koukola v letech 1895–1898 za spolupráce sochaře Stanislava Suchardy. Roku 1898 se Jan Koula v rámci výstavy architektury a inženýrství podílel na návrhu krčmy U Nesmysla. Most Svatopluka Čecha řešil Jan Koula roku 1904 s inženýry Jiřím Soukupem a Františkem Menclem (sine 1905).⁴⁰⁰

Jan Koula je pravděpodobným autorem dvou „meteorologických“ (limnigrafických) objektů na nábrežích Vltavy, z nichž jeden z roku 1908 je na Rašínově nábreží (obr. 55); kuželky balustrád mají stejnou charakteristickou profilaci s hlavičkou a „vykrojením“ na straně říční jako kuželky na předmostí Čechova mostu. Úprava nábreží mezi Čechovým a Štefánikovým mostem (kromě staršího úseku proti ulici Dušní) je řešena jednotně a používá nýtovaných zábradlí s dvěma vnitřně se dotýkajícími kružnicemi, případně elipsami (v šikmých partiích). Ani zde není na základě analogií Koula jako autor vyloučen. Druhý limnigrafický objekt na nábreží Na Františku, který pochází asi až z roku 1911, a může být též Koulův, má sloupky (kuželky) s menším vykrojením.

Bohumír Kozák (1885–1978)

Po studiích na Vysokém učení technickém pracoval v kancelářích Osvalda Polívky, později u firmy Václava Nekvasila. Roku 1915–1917 navrhl dva činžovní domy Haškova 2 a 4 (obr. 56)⁴⁰¹ se sochařskou výzdobou a hlavičkami na fasádě. Stejný motiv se následně objevil i na přestavbě staršího jádra novoměstského nárožního domu v Hyberské 42.⁴⁰² Později, ve 20. a 30. letech, projektoval Kozák řadu modernistických a později významných funkcionalistických staveb.

Obr. 55. Praha 2-Nové Město, Rašínovo nábreží, vodoměrný pavilon, 1908, současný stav (foto P. Havlík, 2012).

Obr. 56. Praha 7-Holešovice, Riva, čp. 1175, Haškova 2, Milady Horákové 34; čp. 1176, Haškova 4. Bohumír Kozák ve spolupráci s Otto Mácou, 1915–1917 (foto P. Havlík, 2012).

391 Čp. 417, Národní 35, Praha 1-Staré Město, 1904.

392 Čp. 1978, U Labutě, Vladislavova 26, Charvátova 5, Praha 1-Nové Město, stavitel Buldra, 1902–1903.

393 Čp. 700, Vodičkova 32, Praha 1-Nové Město.

394 Čp. 1065, Biskupská 1, Na Poříčí 29, Praha 1-Nové Město, 1912.

395 Čp. 1148, Ortenovo náměstí 24, Praha 7-Holešovice, 1912.

396 Čp. 866, Bubenské nábreží 11, Praha 7-Holešovice, 1914

397 Čp. 1152, Tusarova 36, Praha 7-Holešovice.

398 Fronton s vlnkou (ve štuku, i v atice) nebo tentýž motiv vyjádřený v členění okna představuje téměř „podpis“ Richarda Klenky.

399 Čp. 153, Slavičkova 17, Praha 6-Bubeneč.

400 Výstavba 1906–1908, spolupráce – sochaři Vilém Amort, Antonín Popp, Ludvík Wurzel a Karel Opatrný.

401 Čp. 1175, Riva, Haškova 2, Milady Horákové 34; čp. 1176, Haškova 4, Praha 7-Holešovice, ve spolupráci s Otto Mácou.

402 Čp. 1674, Hyberská 42, U Bulhara 7, Praha 1-Nové Město, 1918.

Obr. 57. Praha 2-Vinohrady, čp. 461, Bělehradská 26, stavitel Jan Opočenský, 1914 (foto P. Havlík, 2012).

Činžovní dům Chodská 4⁴⁰³ nese busty na fasádě, dům v Bělehradské 26 (obr. 57),⁴⁰⁴ jehož plány z roku 1914 podepsal stavitel Jan Opočenský, je nejen bustami, ale i pojetím fasády se spirálami, včetně členění oken, příbuzný s pozdějšími stavbami v Haškově ulici. Na základě stylových prvků není proto vyloučeno, že se i zde může jednat o Kozákovu spolupráci.

LITERATURA

- sine* 1888 — (fotografie průčelí), Zprávy Spolku Architektů a inženýrů 1, 1888, 45, tab. 11, 12.
- sine* 1896 — (Návrh fasády), Technický obzor 4, 1896, 53, 54.
- sine* 1900a — (neprovedený návrh), Technický obzor 8, 1900, 112.
- sine* 1900b — (fotografie sochařské výzdoby), Der Architekt 6, 1900, 49.
- sine* 1902 — (fotografie průčelí), Architektonický obzor 1, 1902, 25, tabulka 22.
- sine* 1903a — (fotografie průčelí), Dílo 1, 1903, 219.
- sine* 1903b — (Fotografie průčelí), Architektonický obzor 2, 1903, tabulka 53.
- sine* 1905 — (návrh mostu), Architektonický obzor 4, 1905, tabulky 6, 7.
- sine* 1906a — (Fotografie portálu), Dílo 4, 1906, 221.
- sine* 1906b — (fotografie sochařské výzdoby), KLOUČEK 1906, tabulka 40.
- sine* 1907 — (fotografie průčelí), Der Architekt 13, 1907, 2, tabulka 4.
- sine* 1908 — (fotografie průčelí), Architektonický obzor 7, 1908, tabulka 46.
- sine* 1909 — (fotografie průčelí), Styl 1, 1909, 11.
- sine* 1910a — (fotografie sochařské výzdoby), Der Architekt 16, 1910, 57 (čp. 1550), 58 (čp. 86).
- sine* 1910b — (neprovedený návrh), Za starou Prahu 1, 1910/8, 60, obr. 112.
- sine* 1911a — (fotografie průčelí), SCHROLL 1911, tabulka 41.
- sine* 1911b — (Fotografie průčelí), SCHROLL 1911, tabulka 56.
- sine* 1911c — (Fotografie průčelí), SCHROLL 1911, tabulky 52–54.
- sine* 1912 — (fotografie a realizované plány), Architektonický obzor 11, 1912, 86–91, tabulky 37, 38, a 41.
- sine* 1913 — (plán a model), Styl 5, 1913, 8.
- sine* 1914–1915 — (Fotografie průčelí), Volné Směry 18, 1914–1915, 35.
- sine* 1916 — (návrh průčelí), Geschäftshaus in Prag, Der Architekt 21, 1916–1918, tabulka 22.
- sine* 1917 — (půdorysy nových nárožních domů), Architektonický obzor 16, 1917, 16.
- sine* 1920–1921 — (Kritika „oficiální architektury“), Styl 6, 1920–1921, tabulka 88.
- sine* 1924 — (návrh fasády), FREIWALD/BÖHM 1924, 124.
- FOEHR 1925 — Baurat Adolf FOEHR: Architekt Baurat Adolf Foehr. Praha 1925.
- FREIWALD/BÖHM 1924 — Jindřich FREIWALD / Jaroslav BÖHM: Naše stavby, Praha 1924.
- KICK 1906 — Friedrich KICK: Alt-Prager Architekturdetails, Wien 1906 a 1909.
- KOULA 1921–1922 — Jan KOULA: Návrh na průkop letenské pláně, Styl 2, 1921–1922/7, 46.
- KLOUČEK 1906 — Celda KLOUČEK, profesor c.k. uměleckoprůmyslové školy a jeho žáci. Praha 1906.
- KŘÍŽOVÁ/HUBRTOVÁ 2010 — Alexandra KŘÍŽOVÁ / Kateřina HUBRTOVÁ: Moderní architektura Střešovic. Od celku k detailu 1. – Ořechovka. Staletá Praha 26, 2010/2, 109–121.
- LUKEŠ 1984 — Zdeněk LUKEŠ: Podivuhodný Richard Klenka, Čs. architekt 1984, 21, 7
- LUKEŠ/SVOBODA 1985a — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Z odkazu pražské architektonické moderny. Umění a řemesla 1985/3, 17–21.
- LUKEŠ/SVOBODA 1985b — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Skryté hodnoty pražského kubismu. Architektura ČSR 5, 1985, 225–227.
- LUKEŠ/SVOBODA 1985c — Zdeněk LUKEŠ, Jan SVOBODA: Praha 7, 100 let moderní architektury 1885–1985, NTM a ONV 7, Praha 1986.
- LUKEŠ/SVOBODA 1986a — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Hradčanské bašty. Umění a řemesla 1986/1, 37–43.
- LUKEŠ/SVOBODA 1986b — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Dva z architektů secese. Architektura ČSR 6, 1986, 27–28.
- LUKEŠ/SVOBODA 1988 — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Pražský Josefov. Umění a řemesla 1988/2, 48–56.
- LUKEŠ/SVOBODA 1990 — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Centrum pražského Smíchova. Umění a řemesla 1990/2, 24–32.
- POZZETTO 1980 — Marco POZZETTO: Die Schule Otto Wagners. Marco Pozzetto Trieste 1979. Wien 1980.
- SCHROLL 1904 — Anton SCHROLL: Neubauten in Wien, Prag, Budapest. Wien 1904.

403 Čp. 1706, Chodská 4, Praha 2-Vinohrady, asi 1913.

404 Čp. 461, Bělehradská 26, Praha 2-Vinohrady.

- SCHROLL 1906 — Anton SCHROLL: Prager Neubauten I. Wien 1906.
- SCHROLL 1908 — Anton SCHROLL: Neubauten in Oesterreich. Wien 1908.
- SCHROLL 1911 — Anton SCHROLL: Prager Neubauten II. Wien 1911.
- SVOBODA 1992 — Jan E. SVOBODA: Vyšehrad s údolím Botiče a fenomén českého kubismu. Zprávy památkové péče 52, 1992/10, 21–26.
- SVOBODA 1993 — Jan E. SVOBODA: Vojtěšská a Zderazská asanace na pražském Novém městě. Zprávy památkové péče 53, 1993/7, 273–278.
- SVOBODA 1994 — Jan E. SVOBODA: Stavební a architektonický rozvoj pražského Žižkova v letech 1890–1918. Zprávy památkové péče 54, 1994/2, 50–57.
- SVOBODA 1996 — Jan E. SVOBODA: Karlín na přelomu 19. a 20. století. Zprávy památkové péče 56, 1996/5–6, 161–169.
- SVOBODA/LUKEŠ/HAVLOVÁ 1997 — Jan E. SVOBODA / Zdeněk LUKEŠ / Ester HAVLOVÁ: Praha 1891–1918. Praha 1997.
- VALCHÁŘOVÁ 1997 — Vladka VALCHÁŘOVÁ: Bratři Beladové, Architekt 21, 1997, 49–51.
- VLČEK 2004 — Pavel VLČEK: Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Praha 2004.

ZUSSAMENFASSUNG

DAS HUNDERTJÄHRIGE PRAG

Zur Urheberschaft mehrerer Prager Fassaden der Periode des Jugendstils, der Moderne und des Kubismus

Die Studie befasst sich mit ausgewählten bekannten Architekten aus der Zeit vor hundert und mehr Jahren – Antonín Belada, Alois Čenský, Emil Dufek, Antonín Engel, Adolf Foehr, Vlastislav Hofman, Bohumil Hübschmann, Václav Vítězslav Chytrý, Bohumír Kozák. Der Autor zielt seine Aufmerksamkeit auch zu den fast unbekannten Absolventen der Gewerbeschule Ladislav Čapek, Bohuslav Homoláč und Václav Klatovský sowie auch den Werken der Architekten deutscher Abstammung. Bei allen ausgewählten, bislang ihren Baumeistern zugeschriebenen Bauten, versucht er – auf Grund der Außenzeichen der Bauten – ihre eventuelle Urheberschaft einem der angeführten Architekten zuzuordnen. Es bleibt nur zu betonen, es handle sich um reine Überlegungen, da genaue Beweise zur Entstehung eines jeden ausgewählten Baus nicht mehr zu erreichen sind.

Der Autor, der alle zur Verfügung stehenden tschechischen Zeitschriften jener Periode zur Thematik der Architektur und des Aufbaus, sowie auch die Wiener Zeitschrift Der Architekt und Publikationen des Verlags Anton Schroll studiert hat, führte seine Forschungen für mehr als 20 Jahre lang durch.

Schlüsselworte — Belada – Čapek – Čenský – Dufek – Engel – Fanta – Foehr – Hofman – Homoláč – Chytrý – Klatovský – Kozák – Jugendstil – Moderne – Kubismus – Architektur – Staatliche Gewerbeschule – k. k. Kunstgewerbeschule – k. k. technische Hochschule

Der vorliegende Beitrag wird den ausgewählten Bauwerken der letzten Jahrzehnte des 19. Jahrhunderts bis zur Entstehung der Tschechoslowakischen Republik gewidmet; vor allem erscheinen da der Jugendstil, die Moderne und die kubistische Architektur. Auf Grund der charakteristischen Zeichen des Äußeren der Gebäude bemüht er sich die Aufmerksamkeit den bislang weniger bekannten Schöpfernamen zuzuwenden. Es gab immer weniger gute Architekten als Baumeister, manche hatten jedoch ihre charakteristischen Zeichen und Elemente, anhand denen man ausgewählte Arbeiten zuordnen oder Vermutung von ihrer Urheberschaft ausdrücken kann. Der Autor bemüht sich die Baumeister von den Architekten zu unterscheiden; dabei auch die damals auch als „Stuckateure“ bezeichneten Bildhauer zu bewerten, die lediglich an Fassaden arbeiteten und keine figuralen Werke schufen. Die Studie, die in drei Teilen erscheint, umfasst eine Menge berühmte Namen der verfolgten Periode mit Ausnahme der Architekten, deren Werk gründlich erforscht und im genügenden Ausmaß veröffentlicht wurde. Man findet sowohl die Namen der renommierten Architekten als auch die der guten Absolventen der Staatlichen Gewerbeschule oder der Wiener Architekten, deren Namen bislang in Prag unbekannt waren.

Abb. 1. Prag 10-Vršovice, -Nr. Konstr. 61, Kodaňská 43, 45, Antonín Belada, 1911–1912 (Foto P. Havlík 2012).

Abb. 2. Prag 2-Vyšehrad, Nr. 56, Neklanova 2, Antonín Belada, 1913 (Foto P. Havlík 2012).

Abb. 3. Prag 2-Neustadt, Nr. 285, Karlovo náměstí (Karlsplatz), Odborů 7, Antonín Belada, 1921. Das Haus wurde später demoliert und durch den funktionalistischen Neubau ersetzt (Archiv des Stadtbezirks Prag 2, korrigiert von S. Babušková).

Abb. 4. Prag 4-Nusle, Nr. 593, 594, Křesomyslova 12, 14, Baumeister Karel Hannauer, 1912 (Foto P. Havlík 2012).

Abb. 5. Prag 10-Vinohrady (Weinberge), Nr. 1098, Hradešinská 2, Josef Bertl, Baumeister Jan Labuška und František Leybold, 1900 (Foto P. Havlík 2012).

Abb. 6. Prag 8-Libeň, Villa Svatava, Nr. 831, Na Kozlovce 1, Baumeister Emanuel Bambula, 1907 (Foto J. Hájek 2012).

- Abb. 7.** Prag 8-Karlín (Karolinenthal), Nr. 540, Jirsíkova 4. Oldřich Brabec, 1913, Erweiterung 1929–1930 (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 8.** Prag 7-Holešovice, Nr. 419, 463, Bubenská, Oldřich Brabec, 1912, demoliert. **A)** Plan der Fassade. **B)** Plan der Südfassade (Archiv des Stadtbezirks Prag 7, korrigiert von S. Babušková).
- Abb. 9.** Prag 5-Smíchov, Nr. 86, Janáčkovo nábřeží (Janáček-Kai) 7, Pecháčkova 2, Ladislav Čapek, Bildhauer Josef Drahoňovský, 1909 (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 10.** Prag 10-Vršovice, Nr. 582, Finská 1, Kodaňská 39, Baumeister František Temín, 1910 (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 11.** Prag 5-Smíchov, Smichower Markthalle, Nr. 83, Platz 14. října 15, Preslova 8, Matoušková 3, Alois Čenský, 1905–1908 (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 12.** Prag 5-Smíchov, Nr. 78, 77, Štefánikova 50, 52, 1900 (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 13.** Prag 1-Altstadt, Alois Dlabáč, 1902. **A)** Zu den drei Schwertern Nr. 91, Valentinská 1, Platnéřská 15. **B)** Nr. 92, Zu den drei Türken, Valentinská 3 (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 14.** Prag 2-Nusle, Nr. 525, Lumírova 1, 1909 (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 15.** Prag 2-Vyšehrad, Studentenwohnheim, Nr. 29, Vratislavova 10, Baumeister František Hodek, 1910. **A)** Ursprünglicher Plan der Fassade (Archiv des Stadtbezirks Prag 2, korrigiert von S. Babušková). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 16.** Prag 3-Vinohrady (Weinberge), Nr. 1459, Nitranská 11, Slezská 72, Emil Dufek, 1907 (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 17.** Prag 5-Smíchov, Nr. 1215, Lesnická 7, Emil Dufek, Baumeister Adolf Pěkný, 1910. **A)** Ursprünglicher Plan der Fassade (Archiv des Stadtbezirks Prag 5, korrigiert von S. Babušková). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 18.** Prag 7-Holešovice, Nr. 912, Janovského 51, Baumeister Ferdinand Štěpánek, 1904–1905 (Foto M. Kracík 2012).
- Abb. 19.** Wien VII, Seidengasse und Zieglergasse, Bildhauer Jung Russ, Karl Stürmer, Hans Dvořák (sine 1907, Tafel 4; Repro J. Hessová, 2012).
- Abb. 20.** Prag 5-Smíchov, Nr. 1264, U Nikolajky 12, Baumeister Antonín Šimek, 1911–1912 (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 21.** Prag 1-Josefstadt, Nr. 43, Břehová 3, Antonín Engel, 1913–1915. **A)** Ursprünglicher Plan (Archiv des Stadtbezirks Prag 1, korrigiert von S. Babušková). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 22.** Prag 2-Neustadt, Nr. 380, Podskalská 35, Dřevná 6. Pläne vom Baumeister Josef Jerie signiert, 1911. **A)** Ursprünglicher Plan (Archiv des Stadtbezirks Prag 2, korrigiert von S. Babušková). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 23.** Prag 1-Neustadt, Singvereinsgebäude Hlahol, Nr. 248, Masarykovo nábřeží (Masaryk-Kai) 16, Vojtěšská 5, Josef Fanta, Baumeister František Schläffer und Čeněk Gregor, Zusammenarbeit mit dem Bildhauer Josef V. Pekárek, 1903–1905. **A)** Ursprünglicher Plan (Archiv des Stadtbezirks Prag 1, korrigiert von S. Babušková). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 24.** Prag 1-Neustadt, Arbeiter-Unfall-Versicherung, Nr. 1075, Na poříčí 7, Baumeister Alfons Wertmüller, 1894–1896, (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 25.** Prag 2-Neustadt, Gemeinde-Hof, Nr. 1595, Sokolská 62, Legerova 52, 1881–1883. **A)** Ursprünglicher Plan (Archiv des Stadtbezirks Prag 2, korrigiert von S. Babušková). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 26.** Prag 1-Neustadt, Nr. 916, Politických vězňů 16, Opletalova 11, Adolf Foehr, Adaptierung für eine Bank, 1909. **A)** Ursprünglicher Plan (Archiv des Stadtbezirks Prag 1, korrigiert von S. Babušková). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 27.** Prag 1-Neustadt, Prager Aktien-Druckerei, Nr. 920, Opletalova 3, Baumeister Josef Čámský, Václav Havel. **A)** Ursprünglicher Plan (Archiv des Stadtbezirks Prag 1, korrigiert von S. Babušková). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 28.** Prag 5-Smíchov, Fabrik, Nr. 213, Kováků 34, Plzeňská, Josef und Ing. Bohdan Bečka, 1913. **A)** Zustand in den 1980er Jahren (Foto des Autors). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 29.** Prag 6-Hradschin, Nr. 248, Na Baště sv. Ludmily 11, Baumeister A. Neumann und B. Hollman, 1912 (Foto P. Havlík, 2012).
- Abb. 30.** Prag 6-Dejvice, Nr. 346, Jaselská 3; Nr. 347, Srbská 2, Karel Herman, 1914 (Foto P. Havlík, 2012).
- Abb. 31.** Prag 5-Smíchov, Nr. 108, U Nesypky 2, Švédská 16, Baumeister František Petráš 1911–1912 (Foto P. Havlík, 2012).
- Abb. 32.** Prag 1-Neustadt, Vlastislav Hofman, Erhaltungsentwurf für das Haus von Matthias Braun, 1910.
- Abb. 33.** Prag 1, Mánesbrücke, Měčislav Petrů, Ing. František Mencl, 1911–1916. **A)** Detailplan für den Brückenmautkiosk (Archiv des Stadtbezirks Prag 1, korrigiert von S. Babušková). **B)** Unterbau von ehemaligem Kiosk an der Altstädter Seite, heutiger Zustand (Foto P. Havlík, 2012).
- Abb. 34.** Prag 5-Smíchov, Baumeister Josef Sikyta. **A)** Nr. 1278, Platz 14. října 1, Zborovská 5, 1911. **B)** Nr. 1307, Platz 14. října 2 (Foto P. Havlík, 2012).
- Abb. 35.** Prag 2-Neustadt, Bohuslav Homoláč, 1911. **A)** Ursprünglicher Plan, Nr. 386, Trojická 1; Nr. 387, Trojická 2, Rašínovo nábřeží (Rašín-Kai) 50 (Archiv des Stadtbezirks Prag 2, korrigiert von S. Babušková). **B)** Heutiger Zustand, Nr. 386, Trojická 1 (Foto P. Havlík 2012).
- Abb. 36.** Prag 2-Vinohrady (Weinberge), Nr. 1680, Anny Letenské 11, Mánesova 26, Bohuslav Homoláč, 1912–1913 (Foto P. Havlík, 2012).
- Abb. 37.** Prag 3-Žižkov, Nr. 1222, Chvalova 4, Bohuslav Homoláč, 1914. **A)** Ursprünglicher Plan (Archiv des Stadtbezirks Prag 3, korrigiert von S. Babušková). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík 2012).

Abb. 38. Prag 7-Bubeneč, Nr. 380, Oveňská 47, Nad Královskou oborou 1, Bohuslav Homoláč, 1914, nicht ausgeführter Entwurf (Archiv des Stadtbezirks Prag 7, korrigiert von S. Babuškova).

Abb. 39. Prag 4-Nusle, Kubistischer Musikpavillon im Park Na Jezerce, Nr. 1451, wohl 1922, umgebaut 1925, Baumeister Václav Paur (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 40. Prag 7-Holešovice, Nr. 1037, Jankovcova 49, Na Maninách 56, U Parního mlýna 1, Bohumil Hübschmann, 1905–1910. **A)** Fassadenentwurf für die Aktienmühle 1905 (Archiv des Stadtbezirks Prag 7, korrigiert von S. Babuškova). **B)** Heutiger Zustand (Foto M. Kracík, 2012).

Abb. 41. Prag 3-Žižkov, Nr. 1223, Příbyslavská 3, Bohumil Hübschmann, Fassade 1911. Das Haus befand sich 1911 wahrscheinlich vor der Vollendung (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 42. Prag 1-Altstadt, Nr. 45, Kaprova 10, Žatecká 3, Bohumil Hübschmann, Baumeister František Schläffer, 1919. **A)** Fassadenplan (archiv des Stadtbezirks Prag 1, korrigiert von S. Babuškova). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 43. Prag 2-Vyšehrad, Nr. 20 Vratislavova 24 und 28, 1924–1919. **A)** Ursprünglicher Plan (Archiv des Stadtbezirks Prag 2, korrigiert von S. Babuškova). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 44. Prag 2-Vyšehrad, Nr. 49, Libušina 3, Rašínovo nábřeží (Rašín-Kai) 28, Josef Chochol, 1912–1913 (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 45. Prag 1-Altstadt, Altstädter Ring. Kubistisches Gitter um den Brunnen mit Delfinen-Skulptur von Jan Štursa vor der St. Nikolauskirche (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 46. Prag 2-Neustadt, Nr. 1947, Na Zderaze 3, 5, Václav Vítězslav Chytrý, 1895–1896. **A)** Fassadenplan (Archiv des Stadtbezirks Prag 2, korrigiert von S. Babuškova). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 47. Prag 3-Vinohrady (Weinberge), Nr. 918, Nitranská 14, Václav Vítězslav Chytrý, 1896.

Abb. 48. Prag 1-Altstadt, Nr. 743, Dlouhá 9, Koží 2, Karel Janda, 1902 (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 49. Prag 1-Josefstadt, Nr. 132, Bílkova 4, Elišky Krásnohorské 13, František Kavalír, 1910–1913 (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 50. Prag 5-Smíchov, Nr. 1266, Preslova 11, 1911–1912. Pläne, vom Baumeister Václav Biňavec signiert (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 51. Prag 6-Bubeneč, Václav Klatovský, Baumeister Václav Mašita, 1911. **A)** Nr. 358, Šmeralova 19. **B)** Nr. 359, Šmeralova 17 (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 52. Prag 7-Holešovice, Nr. 452, Milady Horákové 11, Václav Klatovský, 1913–1917 (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 53. Prag 3-Žižkov, Nr. 1249, Husitská 26, Baumeister Rudolf Kestřánek, 1913–1914. **A)** Fassadenplan (Archiv des Stadtbezirks Prag 3, korrigiert von S. Babuškova). **B)** Heutiger Zustand (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 54. Wettbewerbsentwurf für den Letná-Durchstich, Jan Koula 1897 (Koula 1911–1922, Repro des Autors).

Abb. 55. Prag 2-Neustadt, Rašínovo nábřeží (Rašín-Kai), Wasserpegel-Meßpavillon, 1908, heutiger Zustand (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 56. Prag 7-Holešovice, Palast Riva, Nr. 1175, Haškova 2, Milady Horákové 34; Nr. 1176, Haškova 4. Bohumír Kozák, Otto Máca, 1915–1917 (Foto P. Havlík, 2012).

Abb. 57. Prag 2-Vinohrady (Weinberge), Nr. 461, Bělehradská 26, Baumeister Jan Opočenský, 1914 (Foto P. Havlík, 2012).

Übersetzung Jindřich Noll, English by Linda and Patrick Foster

Za připomínky, životopisná data Hanse Dvořáka i „pročištění“ terminologie vděčím panu PhDr. Jindřichu Nollovi. Současně za spolupráci děkuji pracovním archivů odboru výstavby OÚ MČ Praha 7.

Mgr. Ing. Jan E. SVOBODA
historik architektury
jan.e.svoboda@centrum.cz